

Paweł Piszczatowski

**Program nauczania języka niemieckiego w gimnazjum.
Kurs rozszerzony dla początkujących i kontynuujących naukę**

zgodny z Podstawą programową kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego, stanowiącą załącznik nr 4 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17)

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna
Warszawa 2008–2009

Program nauczania

Spis treści

1. Informacje ogólne	77
2. Wstęp	77
3. Ogólna koncepcja programu	78
4. Warunki umożliwiające realizację koncepcji programowej	79
4.1. Kwalifikacje nauczycieli	79
4.2. Liczebność grup językowych	79
4.3. Czas realizacji programu	79
4.4. Materiały dydaktyczne i wyposażenie sal lekcyjnych	79
5. Cele kształcenia i wychowania	80
5.1. Cele ogólne i zadania szkoły	80
5.2. Cele wychowawcze w nauce języka obcego	81
5.3. Szczegółowe cele nauczania	81
6. Zakres tematyki i treści nauczania	82
6.1. Ogólny zakres tematyki	82
6.2. Funkcje komunikacyjne	83
6.3. Szczegółowy zakres tematyki nauczania oraz funkcje językowe i intencje komunikacyjne poszczególnych kręgów tematycznych	84
6.4. Zagadnienia gramatyczne	88
6.5. Zasady pisowni	91
7. Metodyczne aspekty realizacji programu	91
7.1. Uwagi ogólne	91
7.2. Ustalenie całorocznego planu pracy pedagogicznej	92
7.3. Techniki nauczania podstawowych sprawności językowych	92
7.3.1. Słuchanie	92
7.3.2. Mówienie	93
7.3.3. Czytanie	94
7.3.4. Pisanie	96
7.4. Techniki nauczania gramatyki	98
7.5. Techniki pracy nad przyswajaniem materiału leksykalnego	99
7.6. Techniki ćwiczenia poprawnej wymowy	102
7.7. Przykładowy scenariusz lekcji	102
7.8. Strategie uczenia się	103
7.9. Praca z <i>Europejskim portfolio językowym</i>	103
8. Ocenianie osiągnięć uczniów	105
8.1. Uwagi ogólne	105
8.2. Zakładane osiągnięcia uczniów w zakresie poszczególnych sprawności językowych	105
8.3. Techniki oceniania osiągnięć uczniów w zakresie poszczególnych sprawności językowych	107
8.4. Ocenianie uczniów z problemami dyslektycznymi	109
8.5. Samoocena ucznia	109
8.6. Wewnątrzszkolny system oceniania	110
Bibliografia	111

1. Informacje ogólne

Przedmiot:	język niemiecki
Typ szkoły:	gimnazjum
Etap nauki:	III etap nauki, zakres podstawowy dla uczniów rozpoczynających naukę języka niemieckiego i kontynuujących ją po szkole podstawowej (poziom III. 1) ¹
Autor:	Paweł Piszczałowski

Paweł Piszczałowski – doktor nauk humanistycznych, germanista, wieloletni pracownik naukowy Instytutu Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, a także autor publikacji z zakresu literaturoznawstwa i dydaktyki języka niemieckiego – prowadzi autorskie wykłady i warsztaty metodyczne dla nauczycieli języka niemieckiego w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych

2. Wstęp

Realia ery komunikacyjnej stwarzają niespotykane dotychczas w historii możliwości transferu kulturowego, ekonomicznego i intelektualnego, ale stawiają zarazem współczesnego człowieka wobec nowych wyzwań. Jednym z nich jest konieczność przyswojenia sobie podstawowych narzędzi niezbędnych do efektywnej wymiany informacji w warunkach ich globalnej dostępności. Potrzeba nauki języków obcych jest w tym kontekście nieodzownym elementem integralnego rozwoju osobowości intelektualnej młodych ludzi już na wczesnych etapach ich edukacji. Kształcenie w zakresie języków obcych powinno być przy tym realizowane w sposób konsekwentny i zapewniający uczniom systematyczny rozwój ich umiejętności. Ze zrozumiałych względów największej uwagi poświęca się dziś nauczaniu języka angielskiego, który stanowi we współczesnym świecie najbardziej uniwersalną platformę komunikacyjną. Celem edukacji w wymiarze systemowym nie może być jednak przyswojenie młodemu pokoleniu znajomości tylko jednego języka obcego. Już w tzw. *Białej Księdze*, dokumencie opublikowanym przez Komisję Europejską w 1995 roku pada stwierdzenie o potrzebie wspierania wszystkich obywateli Unii Europejskiej w ich staraniach o opanowanie przynajmniej trzech języków europejskich (tj. ojczystego oraz dwóch obcych). Tylko wtedy będą oni mieli realne możliwości uczestniczenia w korzyściach, jakie wynikają ze zintegrowanych struktur politycznych, ekonomicznych i edukacyjnych jednoczącej się Europy. Wybór języka niemieckiego jako przedmiotu nauczania wydaje się z perspektywy polskiej ze wszech miar naturalny. Jest to nie tylko język o dużym znaczeniu międzynarodowym, ale przede wszystkim język naszych najbliższych i nieco dalszych sąsiadów, z którymi – pomimo trudnych uwikłań historycznych – Polska rozwija od lat relacje oparte o zasadę partnerstwa i współpracy. W tym sensie jest to dla nas język

bardzo bliski, choć należący oczywiście do zupełnie innej grupy językowej. Bliskość ta ma wymiar praktyczny i realizuje się na płaszczyźnie częstych kontaktów osobistych i zawodowych. W wielu regionach naszego kraju kontakty te są absolutną codziennością.

Niemniej jednak język niemiecki pozostaje z reguły drugim językiem obcym nauczaniem zazwyczaj w mniejszym wymiarze godzin i w drugiej kolejności, czyli wprowadzaniem do szkół na wyższych etapach edukacji – po języku angielskim. Nie umniejsza to bynajmniej potrzeby zachowania zasady konsekwentnego rozwoju kompetencji językowych i dostosowania oferty edukacyjnej do rzeczywistych potrzeb ucznia. System edukacyjny w Polsce nastęrcza w tym względzie pewnych trudności. Nauczanie języka obcego jest wprawdzie obowiązkowe już od pierwszej klasy szkoły podstawowej, ale sytuacja kadrowa jest co najmniej niezadowolająca. Dotyczy to zarówno języka angielskiego, jak też innych języków nowożytnych, w tym niemieckiego. Często – szczególnie w mniejszych miejscowościach – brakuje wykwalifikowanych nauczycieli języków obcych. Nauczyciele często zmieniają się, a dyrektorzy szkół zmuszeni są dostosowywać ofertę edukacyjną do możliwości kadrowych. Trudno w tych warunkach zapewnić ciągłość nauki języka na kolejnych etapach edukacyjnych. Realia polskich gimnazjów niejednokrotnie każą więc nauczycielom pracować z grupami młodzieży o bardzo zróżnicowanym poziomie opanowania sprawności językowych. Często mamy do czynienia z uczniami rozpoczynającymi naukę danego języka od poziomu zerowego, jak i takimi, którzy kontynuują jego naukę po szkole podstawowej. Poziom opanowania języka w tej drugiej grupie bywa najczęściej bardzo zróżnicowany. Nie jest to sytuacja komfortowa ani dla nauczycieli, ani dla uczących się.

¹ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, załącznik nr 4 (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. Nr 4 poz. 17)

Niniejszy program nauczania stawia sobie za cel wyjście naprzeciw realnym potrzebom, jakie rodzą się z takiego stanu rzeczy. Został on pomyślany tak, by zapewnić wszystkim uczestnikom procesu edukacyjnego maksimum komfortu w efektywnym rozwijaniu sprawności językowych zarówno na poziomie podstawowym, jak i w przypadku kontynuowania nauki języka niemieckiego po szkole podstawowej.

Proponowany tu program nauczania uwzględnia założenia zawarte w *Podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego*, stanowiącej załącznik nr 4 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r.² oraz opiera się na

wytycznych przyjętych przez Radę Europy w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie* (wydanie polskie ukazało się w 2003 r. nakładem wydawnictwa CODN) i kładzie stosowny nacisk na rozwiniętą w tym dokumencie koncepcję *Europejskiego portfolio językowego*. Program uwzględnia także wymogi egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego przedstawione w informatorze z 2007 r. przygotowanym przez Centralną Komisję Egzaminacyjną w Warszawie we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Mam nadzieję, że opracowany przeze mnie program nauczania pozwoli wszystkim korzystającym z niego nauczycielom na optymalną organizację ich pracy dydaktycznej.

3. Ogólna koncepcja programu

Nowa *Podstawa programowa*, na której opiera się niniejszy program nauczania, zakłada, że na III etapie edukacyjnym, tj. w gimnazjum, głównym celem kształcenia w zakresie języka obcego jest osiągnięcie poziomu opanowania języka obcego zapewniającego w miarę sprawną komunikację językową oraz lepsze poznanie kultury i spraw życia codziennego krajów, w których używa się nauczanego języka. Należy dodatkowo pamiętać, że *Podstawa programowa* – w myśl koncepcji integralnego rozwoju intelektualnego ucznia – kładzie nacisk na wykorzystywanie kompetencji w dziedzinie języka obcego do samodzielnego poszukiwania przez uczniów potrzebnych im informacji i materiałów oraz wprowadzenie ucznia w świat nauki przez poznanie języka, pojęć, twierdzeń i metod właściwych dla wybranych dyscyplin naukowych, w tym w językach obcych, na poziomie umożliwiającym dalsze kształcenie.

Zgodnie z *Europejskim systemem opisu kształcenia językowego* nauczanie na etapie gimnazjum, przy założeniu, że na naukę języka przeznaczonych będzie łącznie około 270 godzin lekcyjnych, powinno prowadzić do poziomu A2. Przypomnijmy, że osoba posługująca się językiem na tym poziomie rozumie wypowiedzi i często używane wyrażenia w zakresie tematów związanych z życiem codziennym (są to np. bardzo podstawowe informacje dotyczące osoby rozmówcy i jego rodziny, zakupów, otoczenia, pracy). Potrafi porozumiewać się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych, wymagających jedynie bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe. Potrafi w prosty sposób opisywać swoje pochodzenie i otoczenie, w którym żyje,

a także poruszać sprawy związane z najważniejszymi potrzebami życia codziennego³. Należy przyjąć, że w klasach kontynuujących naukę po szkole podstawowej osiągnięcie poziomu wyższego, zbliżonego do poziomu B1 będzie możliwe dzięki dostosowaniu procesu nauczania do poziomu zaawansowania uczących się. Nauczycielom pracującym z podręcznikami z cyklu *aha! Neu* proponuję rozpoczęcie pracy z pominięciem części 1A, lub – jeśli uznają to za uzasadnione – także części 1B i wprowadzenie w klasie trzeciej części czwartej tego cyklu, przeznaczonej na pogłębienie i usystematyzowanie wiedzy językowej oraz przygotowanie do egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego.

Nauczanie języka obcego to jednak nie tylko dążenie do osiągnięcia określonej biegłości językowej. To także wejście w odmienny świat tradycji, wartości i zdobyczy kulturowych. Prezentowany tu program nauczania uwzględnia wszystkie te aspekty, zwracając uwagę na elementy pluralizmu kulturowego stanowiącego jeden z istotnych wyznaczników współczesnej cywilizacji duchowej, i promując postawę otwartości na odmienne perspektywy postrzegania świata obecne w dziedzictwie kulturowym narodów posługujących się językiem niemieckim. W tym sensie obliczony jest na daleko idącą integrację celów edukacyjnych i wychowawczych, takich jak rozwijanie tolerancji wobec innych narodów i kultur, kształtowanie pozytywnego nastawienia do bogactwa, jakie niesie ze sobą wielokulturowość naszego kontynentu, oraz wychowanie w kulturze dialogu i wzajemnego zrozumienia.

² Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r. Nr 4, poz. 17. Tekst dostępny także pod adresem internetowym http://bip.men.gov.pl/akty_prawne/rozporzadzenie_20081223_zal_4.pdf

³ Por. *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003, s. 33

4. Warunki umożliwiające realizację koncepcji programowej

Realizacja przedstawionych tu koncepcji programowych będzie możliwa wtedy, gdy zostaną zapewnione optymalne warunki sprzyjające efektywnemu procesowi nauczania. Od strony formalnej są one regulowane przepisami prawa oświatowego, określającymi wymagany poziom kwalifikacji nauczycieli, wymiar godzin, liczebność klas oraz wyznaczającymi ogólną strategię działań dydaktycznych, metodycznych i wychowawczych zgodnych z *Podstawą programową* i z aktualnymi tendencjami w dydaktyce języków obcych.

4.1. Kwalifikacje nauczycieli

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli⁴, kwalifikacje do nauczania języków obcych w gimnazjach ma osoba, która legitymuje się dyplomem ukończenia:

- studiów magisterskich lub zawodowych na kierunku filologia germańska lub lingwistyka stosowana i ma przygotowanie pedagogiczne,
- nauczycielskiego kolegium języków obcych w zakresie języka niemieckiego,
- studiów magisterskich lub wyższych zawodowych na dowolnym kierunku (specjalności) i świadectwem państwowego nauczycielskiego egzaminu z języka niemieckiego stopnia II lub świadectwem znajomości języka niemieckiego w zakresie zaawansowanym lub biegłym, a ponadto ma przygotowanie pedagogiczne.

Oprócz stosownego wykształcenia i starannego przygotowania pedagogicznego nauczyciel powinien mieć pełne kompetencje w zakresie sprawnego i profesjonalnego planowania i sterowania procesem nauczania oraz zdolność analitycznej oceny jego przebiegu. Należy oczekiwać od niego, że będzie śledził najnowsze trendy w dydaktyce języków obcych, a tym samym nieprzerwanie doskonalił swój warsztat zawodowy.

4.2. Liczebność grup językowych

Efektywność nauki języka obcego w dużej mierze zależy od liczebności grupy, w której będą prowadzone zajęcia. Podejście komunikacyjne reprezentowane

we współczesnej dydaktyce języków obcych wymaga dużej aktywności uczniów, która jest możliwa tylko w stosunkowo małej grupie, liczącej 10–15 osób. Klasy liczniejsze powinny być dzielone, zaś w klasach liczących powyżej 24 osób podział na grupy jest obowiązkowy. Zagwarantuje to nauczycielowi możliwość indywidualnego podejścia do każdego z uczniów i stworzy dogodną płaszczyznę do nawiązywania komunikacji pomiędzy uczniami biorącymi udział w zajęciach.

W klasach, w których część uczniów rozpoczyna naukę od poziomu zerowego, a inni kontynuują ją po szkole podstawowej, należy zadbać o to, by podział na grupy uwzględniał te różnice poziomu zaawansowania wśród młodzieży. Dopiero wtedy będzie w pełni możliwa realizacja założeń niniejszego programu.

4.3. Czas realizacji programu

Program dostosowany jest do nauki języka niemieckiego w zakresie podstawowym dla uczniów rozpoczynających naukę od poziomu zerowego i kontynuujących naukę po szkole podstawowej, przy założeniu, że na jego realizację przeznaczono trzy godziny lekcyjne tygodniowo.

4.4. Materiały dydaktyczne i wyposażenie sal lekcyjnych

Aby zapewnić zrealizowanie założeń niniejszego programu nauczania, jest konieczne odpowiednie wyposażenie pracowni językowych. Niezbędnym narzędziem pracy będzie odtwarzacz płyt kompaktowych, bez którego nie da się pracować z nagraniami przeznaczonymi do rozwijania i ćwiczenia sprawności rozumienia tekstu ze słuchu oraz wymowy. Przydatny będzie także magnetofon, sprzęt wideo i DVD. Nieocenioną pomocą w codziennej pracy okaże się też komputer z dostępem do internetu oraz rzutnik multimedialny. Nie tylko uatrakcyjni to zajęcia, lecz będzie także dla uczniów dodatkową stymulacją do samodzielnego poszukiwania wiedzy kulturoznawczej i językowej w zasobach internetowych. Pracownia językowa powinna być wyposażona również w tablicę, słowniki, mapy i tablicę korkową.

⁴ Dz. U. z dnia 27 marca 2009 r. Nr 50, poz. 400

5. Cele kształcenia i wychowania

5.1. Cele ogólne i zadania szkoły

Główne cele nauczania języka niemieckiego na etapie edukacji gimnazjalnej to, jak wiemy, osiągnięcie przez uczniów umiejętności językowych zapewniających w miarę sprawną komunikację językową oraz lepsze poznanie kultury i spraw życia codziennego krajów niemieckojęzycznych. Dodatkowym celem powinno być też przygotowanie uczniów do egzaminu gimnazjalnego z języka niemieckiego.

Treści nauczania języka obcego mają na etapie gimnazjum ogniskować się wokół rozwijania poszczególnych sprawności językowych: rozumienia ze słuchu, mówienia, czytania ze zrozumieniem i pisania. Powinny służyć stałemu poszerzaniu repertuaru funkcji językowych umożliwiających posługiwanie się danym językiem w sytuacjach życia codziennego i opanowaniu rozwinętych struktur gramatycznych stosowanych do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości.

Nauka języka obcego na tym etapie powinna się koncentrować na tematyce dobrze znanej uczniom i niewykraczającej poza standardowe sytuacje komunikacyjne. Powinna zarazem tworzyć klimat sprzyjający zainteresowaniu uczniów zagadnieniami realioznawczymi i związanymi z kulturą krajów niemieckiego obszaru językowego. Nie zapominajmy jednak, że nawet minimum kompetencji językowych wymaga od uczniów wejścia w odmienną sferę postrzegania codziennych relacji międzyludzkich i uwarunkowaną społecznie oraz kulturowo specyfikę werbalizacji rzeczy z pozoru banalnych.

Szkoła powinna więc ze swej strony zapewnić uczniom rzetelną pomoc w rozwijaniu poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości, między innymi przez pozytywną informację zwrotną, dotyczącą indywidualnych umiejętności językowych. Niezwykle istotnym zadaniem szkoły wydaje się także stopniowe przygotowywanie uczniów do samodzielności w uczeniu się języków obcych. Jest to zadanie o tyle ważne, że wychodzi naprzeciw wymaganiom współczesnego świata, w którym jedną z podstawowych umiejętności musi być indywidualne i suwerenne rozwijanie własnych kompetencji – nie tylko zresztą językowych. Zmieniająca się w zawrotnym tempie rzeczywistość sprawia, że proces uczenia się jest – w większym niż kiedykolwiek stopniu – procesem permanentnym i musi opierać się na mocno ugruntowanych fundamentach w zakresie umiejętności samodzielnego przyswajania wiedzy oraz zdobywania i przetwarzania informacji. Szkoła powinna ponadto dołożyć wszelkich starań, by zapewnić uczniom dostęp do autentycznych materiałów językowych, w miarę możliwości – multimedialnych. W procesie edukacji językowej nale-

ży bowiem dążyć do zapewnienia uczniom maksimum kontaktu z językiem obcym w autentycznych kontekstach komunikacyjnych. Ważne w tym względzie jest także zapewnienie uczniom możliwości wykorzystywania znajomości języka przy wykonywaniu zespołowych, w tym także interdyscyplinarnych projektów oraz wspieranie ich w rozwijaniu postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur.

Specyficzne zadania szkoły w zakresie podnoszenia efektywności procesu uczenia się języków obcych wpisują się w spektrum jej ogólnych zadań w zakresie nauczania, jako że nauka języka obcego stanowi integralny element kompleksowego rozwoju edukacyjnego uczniów. Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III etapie edukacyjnym należą:

- czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa,
- myślenie matematyczne – umiejętność wykorzystania narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz formułowania sądów opartych na rozumowaniu matematycznym,
- myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa,
- umiejętność komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie,
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,
- umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji,
- umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się,
- umiejętność pracy zespołowej⁵.

Wyraźnie widać, że te ogólne zapisy *Podstawy programowej* muszą stanowić integralny element także w dydaktyce języka obcego. Można wręcz przyjąć, że doświadczenia edukacyjne w tym zakresie znacznie – jako elementy penetracji intelektualnej obszarów z natury odmiennych kulturowo i wymagające konfrontacji z nieznanymi obszarami rzeczywistości – pomogą uczniom w całościowym wykorzystaniu możliwości oferowanych im przez szkołę.

Wymogi sformułowane w *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* dla poziomu biegłości językowej A2, do którego ma przygotowywać nauczanie języka na podstawie prezentowanego tu programu, pozwalają na uściślenie powyższych celów.

⁵ Por. *Podstawa programowa...*, załącznik nr 4, op. cit., s. 1

Przypomnijmy, że są to:

- rozumienie wypowiedzi i często używanych wyrażen w zakresie tematów związanych z życiem codziennym,
- porozumiewanie się w rutynowych, prostych sytuacjach komunikacyjnych wymagających bezpośredniej wymiany zdań na tematy znane i typowe, prosty opis swojego pochodzenia i otoczenia, w którym się żyje,
- komunikowanie się w sprawach związanych z najważniejszymi potrzebami życia codziennego.

Proponowany program nauczania stawia sobie za zadanie prezentację możliwości realizacji tych ogólnych celów w wymiarze szczegółowych celów operacyjnych.

5.2. Cele wychowawcze w nauce języka obcego

Proces edukacji będący z założenia wspieraniem całościowego rozwoju osobowości młodego człowieka nie może ograniczyć się wyłącznie do realizacji praktycznych celów poznawczych. Edukacja to również istotne aspekty wychowawcze wpływające na kształtowanie postaw ucznia wobec otaczającego go świata i ludzi. Jest to istotny element rozwoju osobowości na wszystkich etapach edukacyjnych, zwłaszcza zaś na poziomie gimnazjalnym, kiedy młodzi ludzie wkraczają w trudny etap dojrzewania, przechodzą okres naturalnego buntu przeciwko utrwalonym autorytetom i normom społecznym. Należy pamiętać, że jest to zarazem okres, w którym młodzież dysponuje olbrzymim potencjałem kreatywności oraz silną potrzebą poszukiwania wzorców i postaw odpowiadających jej postrzeganiu świata. Należy ze wszelkich miar wspierać tę konstruktywną stronę osobowości młodych ludzi w wieku gimnazjalnym oraz uszanować ich autonomię i potrzebę odnalezienia własnej drogi ku pełnej socjalizacji. W młodych ludziach należy szukać tego, co w nich najlepsze, pomagając im samym dotrzeć do tych pokładów ich osobowości, które mają największą wartość. Warto przy tym umiejętnie promować zaciekawienie różnorodnością i bogactwem innych kultur i tradycji oraz przygotowywać uczniów do podejmowania dialogu z przedstawicielami odmiennych sposobów myślenia i widzenia świata. Zajęcia z języka obcego stwarzają w tym względzie spore możliwości działania. Nauka języka jest zawsze także wejściem w inną kulturę, historię i tradycję. Zainteresowanie uczniów językiem oraz ich stałe postępy w przyswajaniu jego struktur wpłyną korzystnie na ich stosunek do sfery kulturowej, która wiąże się z językiem, którego się uczą. Nie należy zapominać, że większość konfliktów i nieporozumień wynika z trudności komunikacyjnych. W perspektywie pracy wychowawczej nie bez znaczenia jest też ćwiczona na lekcjach języka obcego umiejętność pracy w grupie i współdziałania w ramach większego zespołu osób dla osiągnięcia wspólnego celu, co pomaga kształtować postawę solidarności i współodpowiedzialności oraz uczy niełatwej sztuki wypracowywania kompromisu.

5.3. Szczegółowe cele nauczania

Realizacja przedstawionych powyżej zasadniczych celów kształcenia i wychowania wymaga określenia i konsekwentnej realizacji wynikających z nich celów szczegółowych. Powinny one uwzględniać opanowanie wszystkich sprawności językowych na poziomie umożliwiającym podstawowy poziom biegłości komunikacyjnej w języku niemieckim. Zgodnie z nową *Podstawą programową* oraz powszechnie przyjętymi standardami dydaktyki języków obcych oznacza to, że na tym poziomie **w ramach sprawności rozumienia ze słuchu uczniowie powinni:**

- reagować na polecenia,
- określać główną myśl tekstu,
- znajdować w tekście określone informacje,
- określać intencje autora lub nadawcy tekstu,
- określać kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników),
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

W ramach sprawności czytania uczniowie powinni:

- określać główną myśl tekstu,
- określać główną myśl poszczególnych części tekstu,
- rozpoznawać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu,
- znajdować w tekście określone informacje,
- określać intencje autora lub nadawcy tekstu,
- określać kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu),
- rozróżniać formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

W ramach sprawności mówienia uczniowie powinni:

- opisywać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności,
- opowiadać o wydarzeniach życia codziennego,
- przedstawiać fakty z przeszłości i teraźniejszości,
- relacjonować wydarzenia z przeszłości,
- opisywać swoje upodobania,
- wyrażać i uzasadniać swoje opinie, poglądy i uczucia,
- przedstawiać opinie innych osób,
- przedstawiać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość,
- nawiązywać kontakty towarzyskie (np. przedstawianie siebie i innych osób, udzielanie podstawowych informacji na swój temat oraz pytanie o dane rozmówcy i innych osób),
- rozpoczynać, prowadzić i kończyć rozmowę,
- stosować formy grzecznościowe,
- uzyskiwać i przekazywać informacje i wyjaśnienia (np. wypełnianie formularza),
- prowadzić proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru),
- składać, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- pytać o opinie, preferencje i życzenia innych osób, zgadzać się i wyrażać sprzeciw,
- wyrażać swoje emocje,
- prosić o radę i udzielać rady,
- wyrażać skargę, przepraszać i przyjmować przeprosiny,

- formułować prośbę o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca,
- formułować prośby o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia,
- wyrażać prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby,
- przekazywać informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach),
- przekazywać w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.

W ramach sprawności pisania uczniowie powinni:

- opisywać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności,
- opisywać wydarzenia życia codziennego,
- przedstawiać fakty z przeszłości i teraźniejszości,
- relacjonować wydarzenia z przeszłości,
- opisywać swoje upodobania,
- wyrażać i uzasadniać swoje opinie i uczucia,
- przedstawiać opinie innych osób,
- opisywać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość,
- opisywać swoje doświadczenia oraz doświadczenia innych osób,
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi zależnie od sytuacji,
- nawiązywać kontakty towarzyskie (np. przedstawianie siebie i innych osób, witanie się i żegnanie, udzielanie podstawowych informacji na swój temat i pytanie o dane rozmówcy i innych osób),
- stosować formy grzecznościowe,
- uzyskiwać i przekazywać proste informacje i wyjaśnienia,
- prowadzić proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania wolnego czasu),
- składać propozycję, przyjmować i odrzucać propozycje i sugestie,
- formułować prośby o pozwolenie, udzielać i odmawiać pozwolenia,
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia oraz pytać o opinie i życzenia innych,
- wyrażać swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie),
- prosić o radę i udzielać rady,

- wyrażać prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby,
- wyrażać skargę, przeproszać i przyjmować przeprosiny,
- formułować prośby o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca,
- przekazywać informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. mapach, symbolach, piktogramach),
- przekazywać w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z prostego tekstu w języku obcym.

Ponadto uczniowie powinni opanować umiejętność:

- stosowania technik samodzielnej pracy nad językiem (w tym umiejętność korzystania ze słownika, poprawiania błędów, sporządzania notatek, zapamiętywania nowych wyrazów, korzystania z tekstów kultury w języku obcym),
- korzystania ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych,
- stosowania strategii komunikacyjnych (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznaną słowa i zwroty) i strategii kompensacyjnych (np. opis, zastąpienie innym wyrazem) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu,
- znajdowania podobieństw i różnic między językami,
- współpracy w zespole, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.

Należy pamiętać, że przedstawione tutaj cele nauczania mają charakter ogólny, a ich realizacja będzie przebiegać inaczej w grupach rozpoczynających naukę od poziomu zerowego i kontynuujących naukę po kursie w szkole podstawowej. W tej drugiej grupie będzie zapewne możliwe zrealizowanie celów bardziej ambitnych, niż wymienione powyżej, co pozwoli uczącym się na rozumienie bardziej skomplikowanych tekstów, formułowanie trudniejszych wypowiedzi i branie udziału w bardziej wyrafinowanych rozmowach wymagających prezentowania własnych opinii, argumentowania, przekonywania itp. Zróżnicowanie to będzie w dużej mierze wynikało ze szczegółowych treści nauczania, jakie omawiam poniżej.

6. Zakres tematyki i treści nauczania

6.1. Ogólny zakres tematyki

Zakres tematyki zajęć z języka niemieckiego obowiązujący w gimnazjum powinien uwzględniać obszary tematyczne bliskie doświadczeniu i zainteresowaniom uczniów oraz sytuacje komunikacyjne typowe dla podstawowych elementów życia codziennego. Wyznacznikiem w tym względzie może być zestawienie treści nauczania stanowiące podstawę wymagań szczegółowych zawartych w *Podstawie programowej*,

a także wymagań egzaminacyjnych na egzaminie gimnazjalnym przeprowadzanym począwszy od roku szkolnego 2008/2009.

Wytyczne zawarte w informatorze przygotowanym przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z komisjami okręgowymi uwzględniają następujące bloki tematyczne:

- człowiek – dane personalne, wygląd zewnętrzny, uczucia i emocje, zainteresowania,

- dom – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia,
- szkoła – przedmioty nauczania, życie szkoły,
- praca – popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy,
- życie rodzinne i towarzyskie – okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy,
- żywienie – artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne,
- zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama,
- podróżowanie i turystyka – środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie,
- kultura – dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media,
- sport – dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy,
- zdrowie – higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia,
- nauka i technika – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne,
- świat przyrody – pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, kłęski żywiołowe,
- życie społeczne – konflikty i problemy społeczne, przestępczość,
- elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.

Przedstawiony tu zakres tematyki jest bardzo obszerny i nie odbiega zasadniczo od standardów wymaganych na etapie edukacji ponadgimnazjalnej oraz egzaminie maturalnym z języka niemieckiego. Jest więc rzeczą całkowicie oczywistą, że w przypadku pracy z młodzieżą rozpoczynającą naukę języka od poziomu zerowego będzie mógł być zrealizowany jedynie w bardzo podstawowym zakresie umożliwiającym minimum komunikatywności w poszczególnych dziedzinach. Należy pamiętać, że jednym z celów edukacji na poziomie gimnazjum jest przygotowanie uczniów do efektywnego rozwijania umiejętności i kompetencji językowych na kolejnym etapie edukacji szkolnej.

Klasy kontynuujące naukę języka niemieckiego po szkole podstawowej będą miały możliwość bardziej wnikliwego zapoznania się z sugerowaną powyżej tematyką i poznania bogatszego materiału leksykalnego, co umożliwi im zbliżenie się do poziomu B1 w opanowaniu wszystkich podstawowych kompetencji językowych.

Należy przyjąć, że sposób przedstawiania poszczególnych zakresów tematycznych powinien opierać się na zasadzie spiralnej. Model ten pozwoli na sukcesywne rozszerzanie wiedzy w danym zakresie w ciągu wszystkich trzech lat realizacji programu.

Coś, co było jedynie zakomunikowane na wczesnym etapie nauczania, np. dane osobowe potrzebne do prostej autoprezentacji, ulegnie w ten sposób rozszerzeniu i pogłębieniu w klasach starszych, kiedy uczeń będzie miał możliwość powrócić do danego materiału i pracować z nim w oparciu o inny już poziom kompetencji językowych. To całkowicie naturalne, że uczeń klasy trzeciej jest w stanie powiedzieć o sobie o wiele więcej, niż uczeń klasy pierwszej. Natomiast tematyka związana z treściami realizowanymi i wiedzą o kulturze, sztuce i jej odbiorze nie musi być wprowadzana jako osobny moduł. Ważne jest, by przez cały czas realizacji programu pojawiały się treści z tego zakresu, stosownie do omawianej na danym etapie tematyki. Należy przy tym pamiętać, żeby wiedza z tego zakresu była wprowadzana w sposób zintegrowany z rozwijaniem poszczególnych sprawności językowych.

6.2. Funkcje komunikacyjne

W trakcie procesu nauczania uczeń powinien osiągnąć biegłość w zakresie następujących funkcji komunikacyjnych⁶:

I. Informacja

1. Identyfikacja i lokalizacja osoby lub przedmiotu
2. Pytanie i prośba o informację
3. Opis
  - a. postaci
    - cechy fizyczne, wygląd, osobowość, charakter
    - dane personalne, np. narodowość, zawód, wiek, pokrewieństwo
  - b. stanu emocjonalnego
  - c. miejsca i przedmiotu
  - d. czynności zwyczajowych i odbywających się w momencie mówienia
  - e. planów i zamierzeń
4. Określenie czasu, odległości, miary, wagi, ceny
5. Porównanie cech osób, przedmiotów, miejsc, sytuacji, czynności
6. Informacja o czynnościach i sytuacjach w przeszłości
7. Przekazanie informacji podanej przez osobę trzecią
8. Wyrażenie przyczyny, skutku, warunku, celu; powiązanie informacji

II. Opinia

1. Wyrażenie własnej opinii, np. na temat osoby, przedmiotu, sytuacji
2. Prośba o opinię, np. na temat osoby, przedmiotu, sytuacji
3. Wyrażenie zgody lub sprzeciwu
4. Potwierdzenie i zaprzeczenie zasłyszanej opinii
5. Przedstawienie odmiennego punktu widzenia
6. Przekazanie opinii osób trzecich

⁶ Por. *Informator o egzaminie gimnazjalnym z języka niemieckiego przeprowadzanym od roku szkolnego 2008/2009*, Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi, Warszawa 2007, s. 9–14

III. Znajomość przedmiotu i stopień pewności

1. Zapytanie o znajomość osoby, przedmiotu, faktu, tematu
2. Potwierdzenie znajomości lub nieznanomości osoby, przedmiotu, faktu, tematu
3. Wyrażenie
  - a. pewności lub niepewności; prośby o potwierdzenie
  - b. prawdopodobieństwa, przypuszczenia

IV. Uczucia, życzenia, preferencje

1. Zapytanie o
  - a. uczucia, upodobania, chęci, pragnienia
  - b. stan fizyczny i emocjonalny rozmówcy i osób trzecich
2. Wyrażenie
  - a. uczuć, upodobań, chęci, pragnień
  - b. stanu fizycznego i emocjonalnego
3. Prośba o wybaczenie i reakcja na taką prośbę
4. Wyrażenie
  - a. zainteresowania, zdziwienia, radości, żalu, rozczarowania, zmartwienia itp.
  - b. braku zainteresowania, obojętności, znudzenia
5. Dodanie otuchy, pocieszenie, uspokojenie

V. Obowiązek, przyzwolenie, sugestia, prośba, rozkaz

1. Zapytanie o możliwość lub konieczność zrobienia czegoś; wyrażenie prośby o przyzwolenie
2. Zezwolenie i negacja przyzwolenia
3. Udzielenie zezwolenia pod określonym warunkiem
4. Propozycja, sugestia
5. Akceptacja i odrzucenie
6. Prośba o zrobienie czegoś; polecenie, rada, zakaz; instrukcja, oficjalny komunikat
7. Prośba o przekazanie wiadomości lub polecenia
8. Zaoferowanie pomocy i wyrażenie prośby o pomoc; przyjęcie jej i odrzucenie

VI. Zachowania społeczne; interakcja

1. Sposoby zwracania się do rozmówcy
2. Powitanie i pożegnanie; życzenia przy pożegnaniu
3. Przedstawianie się, reakcja na przedstawianie się, przedstawianie kogoś komuś, formy zwracania się do kogoś
4. Podziękowanie i reakcja na podziękowanie
5. Złożenie gratulacji i życzeń
6. Zasygnalizowanie braku zrozumienia, prośba o powtórzenie, mówienie wolniej, głośniej itp.
7. Literowanie i prośba o przeliterowanie (nazwiska, nazwy własnej itp.)
8. Pytanie o znaczenie wyrazu lub wyrażenia, prośba o jego wyjaśnienie

6.3. Szczegółowy zakres tematyki nauczania oraz funkcje językowe i intencje komunikacyjne poszczególnych kręgów tematycznych

Poniżej prezentuję zestawienie tematyki i funkcji językowych umożliwiających realizowanie określonych intencji komunikacyjnych; gwiazdką zaznaczam te elementy, które są przeznaczone do realizacji w klasach kontynuujących naukę języka niemieckiego po szkole podstawowej. W przypadku wszystkich pozostałych punktów ich realizacja będzie się różnić w takich klasach stopniem wnikliwości i intensywności pracy w danej dziedzinie.

Ogólne zakresy tematyczne	Tematyka szczegółowa	Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne
Człowiek	Dane personalne	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat nazwiska, wieku, miejsca zamieszkania itp. Przedstawianie się, reakcja na przedstawienie się innej osoby, przedstawienie osoby trzeciej. Rozpoczynanie i kończenie rozmowy: powitanie i pożegnanie. Sygnalizowanie braku zrozumienia, prośba o powtórzenie, mówienie wolniej lub głośniej itp. Literowanie i prośba o przeliterowanie wyrazu (imienia, nazwiska, nazwy miejscowości).
	Wygląd zewnętrzny	Opisywanie wyglądu osób. Uzyskiwanie i udzielanie informacji na ten temat.
	Cechy charakteru	Opisywanie i charakteryzowanie ludzi. Przedstawianie własnej opinii na temat ludzkich cech i zachowań. *
	Uczucia i emocje	Pytanie o stan emocjonalny. Wyrażanie i opisywanie pozytywnych i negatywnych stanów emocjonalnych.
	Zainteresowania	Pytanie o zainteresowania innej osoby. Opisywanie własnych zainteresowań.

Dom	Położenie domu, miejsce zamieszkania	Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą na temat jego miejsca zamieszkania, adresu itd. Pytanie o adres i uzyskiwanie informacji na ten temat. Opisywanie miejsca i lokalizacji. *
	Opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia	Opisywanie przedmiotów i miejsc (dom i jego okolica, rodzaje mieszkań, pomieszczenia i sprzęty oraz ich układ), udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat. Wyrażanie zainteresowania, radości, chęci i pragnień. *
Szkoła	Przedmioty nauczania	Opisywanie miejsc i czynności związanych z poszczególnymi przedmiotami szkolnymi. Prośba o opinię oraz wyrażanie własnych opinii i upodobań.
	Życie szkoły	Opisywanie wydarzeń z życia szkoły. Opisywanie ludzi, miejsc i czynności.
Praca	Popularne zawody i związane z nimi czynności	Pytanie o zawód i udzielanie informacji na ten temat. Opisywanie ludzi, miejsc i czynności związanych z różnymi zawodami i ich specyfiką. Opisywanie planów i zamierzeń związanych z przyszłym zawodem. * Wyrażanie opinii i preferencji. *
	Miejsce pracy	Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą. Pytanie o miejsce pracy i udzielanie informacji na ten temat. Opisywanie miejsc i czynności.
Życie rodzinne i towarzyskie	Członkowie rodziny i czynności życia codziennego	Pytanie o członków rodziny i udzielanie informacji na ich temat. Opisywanie ludzi (cech zewnętrznych, wyglądu, osobowości i charakteru) oraz czynności życia codziennego.
	Koledzy, przyjaciele i znajomi	Pytanie o znajomość osoby. Potwierdzenie i zaprzeczenie znajomości osoby. Opisywanie wyglądu i charakteru osoby. Wyrażanie uczuć i emocji.
	Formy spędzania czasu wolnego	Pytanie o plany i udzielanie informacji na ich temat. Opisywanie wydarzeń, osób, miejsc i czynności. Określanie czasu. Wyrażanie życzeń i preferencji.
	Święta i uroczystości	Opisywanie wydarzeń. Składanie gratulacji i życzeń. Podziękowanie i reakcja na podziękowanie.
Żywnienie	Artykuły spożywcze	Opisywanie przedmiotów, miejsc i czynności. Wyrażanie upodobań i preferencji.
	Posiłki i ich przygotowanie	Opisywanie rzeczy i czynności. Wyrażanie prośby i podziękowania. Określanie czasu i miejsca. Wyrażanie opinii, preferencji i upodobań. Porównywanie rzeczy ze sobą.
	Lokale gastronomiczne	Rozpoczynanie rozmowy (z kelnerem, sprzedawcą w barze szybkiej obsługi). Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat karty dań, cen itd. Wyrażanie prośby i podziękowania.
Zakupy i usługi	Rodzaje sklepów	Opisywanie miejsc, osób i czynności. Pytanie i udzielanie informacji.
	Towary	Opisywanie przedmiotów i czynności. Zadawanie pytań i udzielanie informacji. Porównywanie przedmiotów.
	Sprzedawanie i kupowanie	Opisywanie miejsc, osób, przedmiotów i czynności. Pytanie i udzielanie informacji. Wyrażanie życzeń i preferencji. Wyrażanie zainteresowania i dezaprobaty.

Ogólne zakresy tematyczne	Tematyka szczegółowa	Funkcje językowe / Intencje komunikacyjne
	Reklama	Przekazywanie komunikatów o produktach i ich prezentacja. * Opisywanie zjawisk i czynności związanych z reklamą. * Wyrażanie opinii. *
	Korzystanie z usług	Identyfikacja i lokalizacja przedmiotu. Nawiązywanie kontaktów i prowadzenie rozmów w typowych sytuacjach związanych z codziennym korzystaniem z usług (poczta, kawiarnia internetowa, zakład fotograficzny itp.).
	Reklamacja	Rozpoczynanie i prowadzenie rozmowy. Wyrażanie przyczyny, skutku, warunku, celu.
Podróżowanie i turystyka	Środki transportu	Udzielanie i uzyskiwanie informacji (kasa biletowa, informacja kolejowa, autobusowa, lotnicza). Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą (taksówka) i podtrzymywanie rozmowy. *
	Informacja turystyczna	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat atrakcji turystycznych i możliwości spędzania czasu w danym miejscu. Prezentacja walorów turystycznych własnej miejscowości lub regionu. *
	Wycieczki	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat oferty biur podróży. Rozpoczynanie i prowadzenie rozmów niezbędnych do zarezerwowania miejsc w ramach danej oferty. * Relacjonowanie wydarzeń związanych z odbytymi podróżami i wycieczkami. Opisywanie miejsc i ludzi.
	Zwiedzanie	Opisywanie miejsc, które warto zwiedzić. Uzyskiwanie i udzielanie informacji na ich temat. Relacjonowanie wydarzeń związanych ze zwiedzaniem miast i zabytków. *
	Orientacja w terenie	Zadawanie pytań i udzielanie informacji. Opis i lokalizacja miejsc oraz kierunków.
Kultura	Podstawowe dziedziny kultury	Opisywanie miejsc, przedmiotów, zjawisk i czynności z zakresu poszczególnych dziedzin kultury (film, teatr, literatura, sztuki plastyczne, muzyka itd.). * Wyrażanie stanów emocjonalnych (zaciekawienia, zachwyty, zniechęcenia, znudzenia itp.) związanych z recepcją kultury. Przekazywanie informacji podanej przez osobę trzecią.
	Twórcy i ich dzieła	Opisywanie wydarzeń związanych z życiem i dorobkiem znanych twórców kultury. * Uzyskiwanie i udzielanie informacji na ten temat. Wyrażanie opinii. *
	Uczestnictwo w kulturze	Nawiązywanie kontaktu z rozmówcą oraz udzielanie i uzyskiwanie informacji (kasy biletowe, informacja telefoniczna o repertuarze, koncertach itd.).
	Środki masowego przekazu	Wyrażanie zainteresowania i braku zainteresowania. Prośba o opinię i wyrażanie opinii własnej. Przedstawianie odmiennego punktu widzenia.
Sport	Popularne dyscypliny sportu	Opisywanie ludzi, miejsc i czynności związanych z najpopularniejszymi dyscyplinami sportu. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na temat poszczególnych dyscyplin, uprawiania sportu.
	Obiekty sportowe, podstawowy sprzęt sportowy	Opisywanie przedmiotów wykorzystywanych do uprawiania sportu.

	Imprezy sportowe	Relacjonowanie wydarzeń związanych z imprezami sportowymi i uczestnictwem w nich. * Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat imprez sportowych (terminy, bilety, bezpieczeństwo).
Zdrowie	Higieniczny tryb życia	Opisywanie czynności i zachowań składających się na higieniczny tryb życia. Udzielanie i uzyskiwanie informacji na ten temat.
	Samopoczucie	Pytania o samopoczucie i udzielanie informacji na ten temat. Wyrażanie radości, zaniepokojenia, dodawanie otuchy.
	Podstawowe dolegliwości i choroby oraz ich leczenie	Opisywanie czynności i zjawisk dotyczących zdrowia i choroby. Rozpoczynanie rozmowy w celu umówienia się na wizytę u lekarza. Opisywanie dolegliwości w trakcie wizyty u lekarza. Uzyskiwanie informacji na temat sposobu leczenia.
Nauka i technika	Wynalazki i odkrycia naukowe	Prezentowanie historii wielkich wynalazków i ich znaczenia w świecie. *
	Obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat obsługi sprzętów. *
Świat przyrody	Pogoda	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat pogody. Opisywanie zjawisk pogodowych. Wyrażanie przypuszczenia.
	Świat roślin i zwierząt	Opisywanie miejsc występowania roślin i zwierząt (las, podwórko, zoo).
	Krajobraz	Opisywanie krajobrazu oraz poszczególnych jego elementów: • podstawowe elementy krajobrazu wiejskiego i miejskiego, • rzeźba terenu, * • lasy, rzeki, jeziora itp. *
	Ochrona środowiska naturalnego	Opisywanie czynności i zjawisk będących zagrożeniem dla środowiska naturalnego.
Życie społeczne	Problemy uzależnień i nałogów	Uzyskiwanie i udzielanie informacji na temat nałogów i uzależnień. Opisywanie przyczyn poszczególnych uzależnień oraz zagrożeń, jakie ze sobą niosą. * Opowiadanie o problemach uzależnień znanych z własnego otoczenia. * Wyrażanie prośby o radę oraz udzielanie rady.
	Konflikty w rodzinie i sposoby ich rozwiązywania	Opisywanie rodzajów konfliktów w rodzinie oraz sposobów ich rozwiązywania. Uzyskiwanie i udzielanie informacji o osobach, do których można zwrócić się z prośbą o pomoc.
	Problemy emocjonalne	Uzyskiwanie i udzielanie informacji o problemach emocjonalnych nastolatków (problemy zdrowotne, brak akceptacji własnego wyglądu, problemy sercowe, konflikty z przyjaciółmi). Udzielanie rady.
Elementy wiedzy o krajach niemieckiego obszaru językowego	Wiadomości krajoznawcze i kulturoznawcze na temat Niemiec, Austrii i Szwajcarii oraz integracji europejskiej	Uzyskiwanie i udzielanie prostych informacji krajoznawczych. Relacjonowanie wydarzeń (wyjazdy, wycieczki, wymiana międzyszkolna). * Opisywanie miejsc, ludzi i zjawisk (miasta, zabytki, przyroda, sławni ludzie, sposób życia, tradycyjne potrawy itp.). *

6.4. Zagadnienia gramatyczne

Prezentacja struktur gramatycznych języka obcego powinna odbywać się w sposób jednoznacznie skorelowany z funkcjami komunikacyjnymi. Poprawność gramatyczna wypowiedzi – jakkolwiek istotna dla efektywności komunikacji językowej – nie może stanowić celu samego w sobie. Dlatego też, poświęcając stosowną uwagę wprowadzaniu nowych paradygmatów gramatycznych, powinno się zadbać o jak najszerzą ich kontekstualizację w korelacji z podstawowymi sprawnościami językowymi.

Materiał gramatyczny warto wprowadzać w oparciu o zasadę indukcyjną, czyli taką, która pozwoli uczniom samodzielnie – przy uważnym wsparciu nauczyciela – rozpoznać zależności formalne i na ich podstawie sformułować odpowiednią regułę gramatyczną.

Poniższe zestawienie prezentuje zakres wiedzy o strukturach gramatycznych niezbędnych do posługiwania się językiem na poziomie biegłości A2, który odpowiada potrzebom komunikacyjnym uczniów na poziomie edukacji gimnazjalnej. Elementy wykraczające poza to minimum i przeznaczone do realizacji w klasach kontynuujących naukę po szkole podstawowej zaznaczam gwiazdką.

Kategorie gramatyczne	Przykłady
Czasownik	
Formy czasowe w stronie czynnej: Präsens, Futur I, Präteritum *, Perfekt, Plusquamperfekt *	<i>ich schreibe, ich werde schreiben, ich schrieb, ich habe geschrieben, ich hatte geschrieben</i>
Czasowniki posiłkowe <i>sein, haben, werden</i> – odmiana i zastosowanie	<i>Ich bin gekommen. Ich habe gesungen. Ich werde dich anrufen. Der Laden wird um 18.00 Uhr geschlossen.</i>
Czasowniki zwrotne	<i>Ich wasche mich. Ich wasche mir die Hände.</i>
Czasowniki rozdzielnie złożone i nierozdzielnie złożone, np. <i>aufstehen, verstehen</i>	<i>Ich stehe immer um 7.00 Uhr auf. Ich verstehe dich nicht.</i>
Czasowniki modalne w trybie oznajmującym Präsens i Präteritum	<i>Ich kann dich nicht besuchen. Ich konnte dich nicht besuchen.</i>
Czasowniki modalne w trybie przypuszczającym: Präsens i Präteritum	<i>Könnten Sie das Fenster zumachen? Sie müssten gleich kommen.</i>
Czasownik <i>lassen</i> – odmiana i funkcje *	<i>Ich lasse mir die Haare schneiden. Das Buch habe ich zu Hause gelassen.</i>
Formy imiesłowowe czasownika: Partizip II	<i>gemacht, gesungen</i>
Strona bierna czasownika wyrażająca proces (Vorgangspassiv): Präsens *	<i>Das Auto wird repariert.</i>
Tryb rozkazujący	<i>Mach(e) das Fenster zu! Macht das Fenster zu! Machen Sie das Fenster zu!</i>
Tryb przypuszczający Konjunktiv II (Präteritum) *	<i>ich wäre, er hätte, sie kämen</i>
Tryb warunkowy – Konditional I (<i>würde</i> + Infinitiv I) *	<i>Wir würden uns freuen, wenn du uns mal besuchen würdest.</i>
Rekcja czasowników, np. <i>denken an</i> (Akk.), <i>fragen nach</i> (Dat.), <i>sich freuen auf</i> (Akk.), <i>sich interessieren für</i> (Akk.)	<i>Ich habe an dich gedacht. Sie hat mich nach dem Weg gefragt. Ich freue mich auf Weihnachten. Er interessiert sich für Geschichte.</i>
Rzeczownik i rodzajnik	
Odmiana rzeczownika przez przypadki	<i>der Vater, dem Vater, den Vater</i>
Typy odmian rzeczownika w liczbie mnogiej	<i>die Beispiele, die Studenten, die Fehler, die Kinder, die Bücher, die Väter, die Kinos</i>

Użycie rodzajnika określonego, nieokreślonego, użycie rzeczownika bez rodzajnika	<i>Der Hund will spielen. Ich habe einen Hund. Hast du Angst? Ich esse gern Gemüse.</i>
Rzeczowniki złożone	<i>der Stundenplan, die Hausfrau</i>
Rzeczowniki zdrobniałe: <i>-chen, -lein</i>	<i>das Fensterchen, das Büchlein</i>
Rzeczowniki określające zawód i wykonawcę czynności	<i>die Ärztin, der Skispringer, der Polizist</i>
Rzeczowniki tworzone od nazw miast, krajów i części świata	<i>der Berliner, die Europäerin, der Deutsche</i>
Rzeczowniki tworzone od bezokoliczników	<i>das Essen, das Leben</i>
Rzeczowniki tworzone od przymiotników, imiesłów i liczebników *	<i>das Gute, der Kranke, die Zwei</i>
Odmiana imion własnych	<i>Max' neue Wohnung, Goethes Leben, die Musik Mozarts</i>
Rzeczownik po określeniu miary i wagi *	<i>ein Liter Wasser, drei Pfund Zucker</i>
Przymiotnik	
Przymiotnik jako orzecznik	<i>Das Haus ist alt.</i>
Przymiotnik jako przydawka	<i>Das ist ein altes Haus.</i>
Odmiana przymiotnika z rodzajnikiem określonym i zaimkiem wskazującym <i>dieser</i> *	<i>die große Welt, dieser neue Lehrer</i>
Odmiana przymiotnika z rodzajnikiem nieokreślonym, zaimkiem dzierżawczym i z przeczeniem <i>kein, keine</i> *	<i>ein schneller Zug, einer alten Frau, keine schwere Aufgabe</i>
Odmiana przymiotnika bez rodzajnika *	<i>schwarzer Tee, grünen Salat</i>
Odmiana przymiotnika po zaimkach pytających, nieokreślonych *	<i>Was für eine gute Idee!</i>
Odmiana przymiotnika po liczebniku *	<i>fünf dicke Bücher</i>
Przydawka w stopniu wyższym i najwyższym *	<i>Sie kommt mit ihrem älteren Bruder. Wie heißt der längste Fluss der Welt?</i>
Regularne i nieregularne stopniowanie przymiotnika	<i>groß – größer – der, die, das größte / am größten gut – besser – der, die, das beste / am besten</i>
Przymiotniki w porównaniach	<i>Ich bin genauso alt wie du. Er ist zwei Jahre älter als seine Mitschüler. Sie ist die älteste von uns allen.</i>
Rekcja przymiotnika *	<i>zufrieden mit (Dat.), eifersüchtig auf (Akk.)</i>
Przymiotniki utworzone od nazw miast, krajów i części świata	<i>Kölner Dom, italienische Küche, Europäische Union</i>
Przymiotniki z przedrostkiem <i>un-</i>	<i>unwichtig, uninteressant, unsympathisch</i>
Zaimek	
Odmiana zaimków osobowych (np. <i>er, wir</i>), wskazujących (np. <i>dieser, jener, der</i>), dzierżawczych (np. <i>unser</i>), zwrotnych (<i>sich</i>)	<i>Er mag mich. Wir haben dieselben Probleme. Wohnt sie noch mit ihren Eltern zusammen? Ich freue mich sehr.</i>
Zaimki nieosobowe <i>es</i> i <i>man</i>	<i>Es regnet. Es ist sieben Uhr. Man darf hier nicht fotografieren.</i>

Kategorie gramatyczne	Przykłady
Zaimki pytające	<i>Was nimmst du? Wie lange dauert der Film?</i>
Zaimki nieokreślone: <i>alle, einige, etwas, jeder, jemand, einer, keiner, man, niemand, nichts, alles</i>	<i>Keiner kann mir helfen. Ich habe niemanden gefragt.</i>
Zaimki względne: <i>der, die, das *</i>	<i>Essen, das ich besonders gut mag. Ein Mensch, der allen hilft.</i>
Liczebnik	
Liczebniki główne	<i>eins, sieben, dreihunderteinundzwanzig</i>
Liczebniki porządkowe	<i>der fünfzehnte, am zehnten, den ersten</i>
Liczebniki mnożne i nieokreślone	<i>dreimal, viel</i>
Liczebniki ułamkowe i dziesiętne *	<i>anderthalb, zwei Drittel, acht Komma zwei</i>
Użycie liczebników w oznaczeniu miary i wagi, powierzchni i objętości *	<i>drei Quadratmeter, hundert Gramm</i>
Przysłówek	
Przysłówki zaimkowe w pytaniu i odpowiedzi *	<i>– Worüber sprichst du? – Ich spreche darüber.</i>
Regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków	<i>schnell – schneller – am schnellsten gern – lieber – am liebsten</i>
Przysłówki określone czasu i miejsca	<i>morgen, bald, dann, endlich, damals, gestern, heute, hier, dort, draußen, drüben, unten, oben, links, rechts</i>
Przyimek	
Przymyki z celownikiem: <i>aus, bei, mit, nach, seit, von, zu, gegenüber</i>	<i>aus der Schule, mit dem Auto, seit einem Jahr, gegenüber dem Bahnhof, zu uns</i>
Przymyki z biernikiem: <i>durch, gegen, für, ohne, um, entlang, bis</i>	<i>durch den Park, gegen alle, für mich, ohne ihn</i>
Przymyki z celownikiem i biernikiem: <i>an, auf, in, hinter, neben, unter, über, vor, zwischen</i>	<i>Ich stelle das auf den Tisch. Das steht auf dem Tisch.</i>
Składnia	
Zdania pojedyncze: oznajmujące, pytające i rozkazujące	<i>Ich spreche Deutsch. Welche Sprachen sprichst du? Sprichst du auch Deutsch? Sprich bitte langsamer!</i>
Szyk wyrazów: prosty, przestawny oraz szyk zdania podrzędnie złożonego	<i>Ich fahre morgen nach Berlin. Morgen fahre ich nach Berlin. Ich weiß noch nicht, ob ich morgen nach Berlin fahre.</i>
Przeczenia: <i>nein, nicht, kein, nie, niemals *</i> , <i>nirgends *</i> i ich miejsce w zdaniu	<i>– Hast du den Film schon gesehen? – Nein, den Film habe ich noch nicht gesehen. Das ist kein großes Problem. Das kann ich nirgends finden.</i>
Zdania złożone współrzędnie ze spójnikami i przysłówkami w funkcji spójników <i>aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem</i> i zdania łączone bezspójnikowo	<i>Ich wollte kommen, aber ich war krank. Sie lernt viel, denn sie hat bald eine Prüfung. Er ist in Eile, deshalb nimmt er ein Taxi. Er sagte mir, es wäre für ihn kein Problem.</i>
Zdania podrzędne podmiotowe *	<i>Es freut mich sehr, dass Sie gekommen sind.</i>

Zdania podrzędne dopełnieniowe ze spójnikami <i>dass, ob</i> oraz z zaimkami pytającymi, np. <i>wer, was, wo, wie</i>	<i>Ich habe gehört, dass er wieder eine neue Freundin hat. Ich frage nur, ob du Zeit hast. Niemand weiß, wo sie ist.</i>
Zdania okolicznikowe przyczyny ze spójnikiem <i>weil</i>	<i>Ich fahre in die Schweiz, weil ich dort Ski fahren will.</i>
Zdania okolicznikowe czasu ze spójnikami <i>wenn</i> oraz <i>als</i>	<i>Immer wenn er kommt, sind wir beschäftigt. Er war gerade unter der Dusche, als ich ihn angerufen habe.</i>
Zdania warunkowe rzeczywiste: <i>wenn</i> + Präsens	<i>Wenn ich Zeit habe, gehe ich ins Kino.</i>
Zdania warunkowe nierzeczywiste: Konjunktiv Präteritum, Konditional I *	<i>Hätte ich das Geld, würde ich es dir leihen.</i>
Zdanie przyzwalające ze spójnikiem <i>obwohl</i>	<i>Sie ist unzufrieden, obwohl sie alles hat.</i>
Zdanie okolicznikowe celu ze spójnikiem <i>damit</i> , konstrukcja bezokolicznikowa <i>um ... zu</i>	<i>Ich sage das noch einmal, damit alle es gehört haben. Er fährt nach München, um Deutsch zu lernen.</i>
Zdanie przydawkowe z zaimkiem względnym <i>der, die, das</i>	<i>Das ist ein Freund von mir, den ich seit Grundschulzeiten kenne.</i>
Konstrukcje bezokolicznikowe z <i>zu</i> i bez <i>zu</i> w czasie Präsens i Präteritum *	<i>Ich sehe ihn kommen. Er hatte gerade die Absicht, dich anzurufen.</i>

6.5. Zasady pisowni

Podstawa programowa przewiduje, że uczniowie opanują i będą stosować zasady poprawnej pisowni niemieckiej. Należy więc zaznajomić ich z regułami ortograficznymi i zwracać uwagę w szczególności na stosowanie w zapisie języka niemieckiego czterech znaków (*ö, ä, ü* i *ß*) niewystępujących w standardowym alfabecie łacińskim, pisanie rzeczowników wielką literą, pisownię podwójnych spółgłosek i długich samogłosek, *h* niemego,

dyftongów itp. Ważne jest przy tym, by ćwiczyć korelację zapisu ortograficznego z regułami niemieckiej fonetyki i fleksji.

Trudno oczywiście oczekiwać, że wszyscy gimnazjaliści osiągną po trzyletnim kursie języka umiejętność bezbłędnego pisania. To uda się zapewne tylko niektórym. Niemniej jednak należy zadbać o to, żeby wszyscy uczący się opanowali zasady pisowni na tyle, by ich wypowiedzi pisemne były zrozumiałe i czytelne dla odbiorcy.

7. Metodyczne aspekty realizacji programu

7.1. Uwagi ogólne

Realizacja celów kształcenia stawianych na etapie edukacyjnym omawianym w niniejszym programie, czyli umożliwienie uczniom opanowanie języka na poziomie zapewniającym podstawowy stopień zaawansowania komunikacji językowej, wymaga podejścia komunikacyjnego. Dzięki tej koncepcji nauczania uczeń jest wprowadzany bezpośrednio w żywe struktury języka, co pozwala mu na oswojenie się z realnymi kontekstami komunikacyjnymi, z jakimi będzie się spotykał jako użytkownik języka.

Metody pracy oparte na podejściu komunikacyjnym zapewniają ponadto odpowiedni poziom aktywizacji uczniów poprzez włączenie ich w działania współtworzące cały długofalowy proces edukacji językowej. Jej istotnym elementem jest duża liczba zadań realizowanych w parach i małych grupach, co pozwala uczniom na aktywne przyswajanie struktur i reakcji językowych w rzeczywistej interakcji komunikacyjnej.

Kolejnym ważnym aspektem dydaktycznym powinna być odpowiednia prezentacja graficzna treści nauczania i intensywna praca integrująca tekst i obraz. Dla wielu uczniów dysponujących percepcją i pamięcią opartą na bodźcach wzrokowych jest to bezcenna pomoc w opanowaniu materiału przewidzianego programem. Należy przy tym pamiętać o zachowaniu równowagi między elementami pracy dydaktycznej odwołującymi się do percepcji wzrokowej i tymi, które wyjdą naprzeciw potrzebom uczniów preferujących style uczenia się wykorzystujące bodźce słuchowe i kinestetyczne.

Istotne jest więc zapewnienie uczącym się odpowiednio dużej ilości materiałów audialnych, co pozwoli im nie tylko ćwiczyć podstawową sprawność słuchania ze zrozumieniem, lecz dla wielu będzie także realną pomocą w przyswajaniu i zapamiętywaniu materiału leksykalnego oraz struktur morfosyntaktycznych. Warto też zadbać o korelację treści nauczania z aktywnością ruchową uczniów, żeby zapewnić im możliwość uczenia się przez działanie.

Istotnym elementem współczesnej dydaktyki języków obcych jest wreszcie dostęp młodzieży do nowoczesnych mediów elektronicznych, przede wszystkim do internetu. Szkoła powinna zadbać o to, by uczniowie mieli możliwość wykorzystywania dostępu do elektronicznych źródeł informacji, bez którego trudno wyobrazić sobie w chwili obecnej nie tylko efektywny proces uczenia się opartego na samodzielnym wyszukiwaniu, selekcjonowaniu i prezentowaniu zasobów wiedzy, lecz także funkcjonowanie w realiach życia codziennego na wszystkich jego płaszczyznach. Wykorzystanie internetu na lekcjach języka obcego zapewni młodzieży stały kontakt z żywym i autentycznym językiem niemieckim i stanowić będzie dodatkową motywację do poznawania jego struktur. Będzie to bardzo cenne zarówno pod względem poznawczym, jak i wychowawczym, ponieważ umożliwi świadome korzystanie z jego zasobów i zwróci uwagę na potencjalne niebezpieczeństwa wirtualnego świata.

Komunikacyjne podejście do nauczania języków obcych zakłada integralne i harmonijne rozwijanie wszystkich podstawowych sprawności językowych, takich jak słuchanie ze zrozumieniem, rozumienie tekstów czytanych, pisanie i mówienie. Istotne jest przy tym, by poszczególne sprawności nie były rozwijane w oderwaniu od pozostałych, lecz by tworzyły strukturę pozwalającą na skuteczną recepcję i produkcję tekstów w języku obcym, służyły efektywnej interakcji komunikacyjnej oraz sprzyjały rozwojowi kompetencji mediacyjnej i negocjacyjnej.

Skuteczne posługiwanie się wszystkimi tymi narzędziami językowymi będzie możliwe tylko wtedy, gdy uczeń wykorzysta w komunikacji językowej wiedzę i umiejętności nabyte w trakcie nauki innego języka obcego oraz pozostałych przedmiotów, ponieważ zasada interdyscyplinarności określa w dużej mierze zasady funkcjonowania współczesnej rzeczywistości, a w nauczaniu języka stwarza dodatkowo płaszczyznę efektywnego rozwijania i stosowania strategii uczenia się i technik kompensacyjnych (efekt synergii).

7.2. Ustalenie całorocznego planu pracy pedagogicznej

Żeby systematycznie kontrolować zaawansowanie realizacji programu i równomiernie rozłożyć nasilenie pracy na przestrzeni całego roku szkolnego, nauczyciel powinien szczegółowo zaplanować proces nauczania. W tym celu należy przygotować rozkład materiału na kolejne lata nauki uwzględniający liczbę jednostek lekcyjnych przeznaczonych na realizację danej jednostki

tematycznej. Opracowane konspekty lekcyjne powinny zawierać:

- cele nauczania,
- fazy lekcji,
- materiały dydaktyczne wspomagające proces nauczania,
- techniki pracy na lekcji,
- formy i treści zadań domowych.

7.3. Techniki nauczania podstawowych sprawności językowych⁷

7.3.1. Słuchanie

Słuchanie ze zrozumieniem jest jedną z podstawowych sprawności językowych. Pamiętajmy przy tym, że cele nauczania zakładają w tej dziedzinie rozumienie ze słuchu prostego tekstu o nieskomplikowanej treści, krótkim czasie trwania i małym zróżnicowaniu struktur leksykalno-gramatycznych, czyli możliwość:

- określania głównej myśli tekstu,
- określania głównych myśli poszczególnych części tekstu,
- stwierdzania, czy tekst zawiera określone informacje,
- selekcjonowania informacji,
- określania intencji autora lub nadawcy tekstu,
- rozróżniania formalnego i nieformalnego stylu tekstu,
- określania kontekstu sytuacyjnego (miejsca, czasu, warunków, uczestników).

Aby skutecznie rozwijać wszystkie te umiejętności, jest niezbędne odpowiednie przygotowanie uczniów do kontaktu z autentycznym materiałem językowym. Mamy tu do dyspozycji następujące techniki pracy:

- praca z materiałem graficznym, wizualizującym za pomocą obrazów, ilustracji i fotografii temat i problematykę tekstu do słuchania,
- rozmowa na temat związany z tekstem,
- skojarzenia, asocjogramy, elementy porządkujące dostępną już wiedzę na dany temat,
- podanie słów-kluczy,
- antycypacja możliwych treści tekstu na podstawie materiału graficznego lub słów-kluczy.

Niektóre zadania są wykonywane bezpośrednio w trakcie słuchania tekstu. Tego typu pracę umożliwiają następujące techniki:

- przyporządkowywanie kolejności ilustracji do tekstu,
- ustalanie prawidłowej kolejności fragmentów tekstu,
- zaznaczanie wypowiedzi zgodnych z treścią wysłuchanego tekstu,
- uzupełnianie tekstów z lukami,
- wypełnianie tabeli,
- poprawianie kolejności zdarzeń,
- wskazywanie właściwej odpowiedzi (prawda – fałsz),
- samodzielne kończenie zdań,
- sporządzanie notatek.

⁷ Wszystkie materiały przykładowe prezentowane w niniejszym programie nauczania pochodzą z serii podręczników *aha! Neu* wydanego nakładem Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych, Warszawa 2008

Po wysłuchaniu całego tekstu, w celu utrwalenia nowego materiału i jednoczesnego wykorzystania go do ćwiczenia sprawności pisania i mówienia, stosujemy następujące techniki:

- stawianie pytań dotyczących treści tekstu i udzielanie odpowiedzi,
- streszczenie i opowiadanie wysłuchanego tekstu,
- odgrywanie scenek na podstawie usłyszanego dialogu,
- przeprowadzanie ankiet,
- wyrażanie własnego zdania na temat poruszony w tekście,
- wypowiedź pisemna odnosząca się do treści tekstu.

Przykładowe zadania służące wyrabianiu sprawności słuchania

Przykład 1

Worüber unterhalten sich Caroline und Miriam? Kreuze an, was du gehört hast.

O czym rozmawiają Caroline i Miriam? Zaznacz, co usłyszałeś/aś.

Dialog do słuchania:

- Miriam:** Miriam Frank.
Caroline: Hallo, Miriam. Hier ist Caroline.
Miriam: Hi, Caroline, schon voll im Partyfieber?
Caroline: Na etwas schon. Deswegen rufe ich auch an. Ich brauche deine Hilfe!
Miriam: Was ist denn los? Wieder deine Mutter?
Caroline: Ach, nein, die Mutter mischt sich gar nicht ein, aber wie mache ich das bloß?
Miriam: Was denn?
Caroline: Na, die Party!
Miriam: Das ist doch ganz einfach.
Caroline: Das sagst du! Aber ich hab keine Ahnung ... Was kaufe ich ein?
Miriam: Dann mach doch zuerst eine Einkaufsliste. Wie viel Geld hast du?
Caroline: 30 Euro und das Taschengeld ... Zusammen vielleicht 40.
Miriam: Das reicht doch! Und hast du schon Musik?
Caroline: Ja, ja, Musik habe ich und Axel bringt auch seine CDs mit.
Miriam: Was? Axel kommt??? Das ist doch klasse! Freust du dich nicht?
Caroline: Klar, freue ich mich, aber ich habe auch ein bisschen Angst. Weißt du ...
Miriam: Weißt du was, ich komme einfach und wir gucken zusammen ...
Caroline: Echt? Das ist lieb.
Miriam: Also bis gleich. Tschüs.
Caroline: O.K. Tschüs.

Sie reden über _____ .

- a. eine Gästeliste eine Einkaufsliste
eine CD-Liste
- b. ihre Klasse die Tante von Caroline
die Mutter von Caroline
- c. Axel Michael Jonas
- d. Essen Musik Tanzen

Caroline hat _____ .

- a. Reisefieber Lampenfieber
Partyfieber
- b. kein Geld nur 30 Euro
vielleicht 40 Euro
- c. ein bisschen Pech ein bisschen Angst
ein bisschen Hunger

Przykład 2

Wie spät ist es? Höre die Dialoge. Schreib die Uhrzeiten auf.

Która jest godzina? Posłuchaj dialogów. Zanotuj.

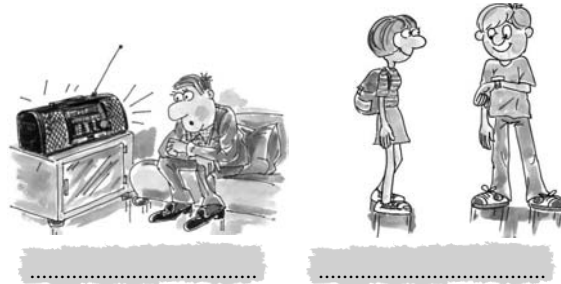
Dialogi do słuchania:

Dialog 1

„Fünfzehn Uhr vierzig Minuten und null Sekunden ...“
Herr Fischer: Oh, du meine Güte, schon zwanzig vor vier! Meine Frau ...

Dialog 2

- Claudia:** Wie spät ist es?
Peter: Es ist eins.
Claudia: Wie bitte?
Peter: Es ist ein Uhr.
Claudia: Ach, dreizehn Uhr, danke!

7.3.2. Mówienie

Sprawność mówienia jest traktowana jako najistotniejsza ze wszystkich umiejętności językowych. Biegiłość posługiwania się językiem w mowie jest postrzegana jako miara sukcesu edukacyjnego. Dlatego też pracy nad rozwojem tej sprawności należy poświęcić szczególnie dużo wysiłku i uwagi. Istotnym zadaniem będzie w tym względzie pomoc uczącym się w przełamaniu naturalnych barier komunikacyjnych pojawiających się w sytuacjach wymagających bezpośredniej aktywności werbalnej. Ważne jest, żeby uczniowie opanowali umiejętność nawiązywania kontaktu z rozmówcą, przekazywania komunikatu i kończenia rozmowy, co pozwoli im na stosowanie przemyślanych strategii i kontrolowanie sytuacji, w których jest niezbędna bezpośrednia interakcja językowa. Uczniowie powinni formułować krótkie wypowiedzi ustne uwzględniające:

- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk i czynności,
- relacjonowanie wydarzeń z przeszłości oraz faktów z przeszłości i teraźniejszości (w tym wydarzeń z życia codziennego),

- wyrażanie i uzasadnianie opinii, oraz przedstawianie opinii innych osób,
- poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych,
- wyrażanie intencji, planów na przyszłość, uczuć, i emocji oraz upodobań w sytuacjach życia codziennego,
- uzyskiwanie i przekazywanie krótkich informacji i wyjaśnienia,
- wyrażanie podziękowania, prośby oraz zgody i odmowy wykonania prośby,
- wyrażanie prośby o pozwolenie, udzielenie i odmowa pozwolenia,
- rozpoczynanie i kończenie rozmowy,
- stosowanie form grzecznościowych,
- prowadzenie prostych negocjacji w typowych dla życia codziennego sytuacjach,
- złożenie, przyjęcie i odrzucenie prośby i sugestii,
- formułowanie prośby o radę i udzielanie rady,
- wyrażanie skargi, przeprosin i przyjęcie przeprosin,
- wyrażanie prośby o powtórzenie lub wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca,
- właściwe reakcje językowe na wypowiedź rozmówcy oraz stosowanie rutynowych zachowań językowych,
- stosowanie strategii komunikacyjnych i kompensacyjnych,
- opanowanie wymowy w stopniu zapewniającym zrozumiałość wypowiedzi osób posługujących się językiem niemieckim jako ojczystym,
- przetwarzanie tekstów przeczytanych w języku obcym lub języku polskim (określanie głównej myśli tekstu, odpowiedzi na pytania, tłumaczenie, streszczenie),
- przetwarzanie treści zawartych w materiałach ikonograficznych.

Ćwiczeniu i rozwijaniu sprawności mówienia mogą służyć następujące techniki pracy dydaktycznej:

- praca z ilustracją,
- wskazywanie różnic pomiędzy dwiema podobnymi ilustracjami,
- odpowiadanie na konkretne pytania,
- powtarzanie dialogów na podstawie przedstawionego schematu,
- formułowanie wypowiedzi ustnej na podstawie przygotowanego planu ramowego,
- inscenizowanie konkretnych sytuacji z życia codziennego,
- „łańcuszki” pytań i odpowiedzi,
- przeprowadzanie ankiet i wywiadów,
- praca w parach i małych grupach oraz referowanie jej wyników na forum klasy,
- powtarzanie usłyszanych słów i werbalizacja skojarzeń.

Przykładowe zadania służące wyrabianiu sprawności mówienia

Przykład 1

Ferien – toll, aber wo? Übt zu zweit ähnliche Dialoge.

Wakacje – super, ale gdzie? Ćwiczcie w parach podobne dialogi.

Beispiel:

- Ich möchte ins Gebirge fahren.
- Oh nein, bloß das nicht! Das ist doch so anstrengend.
- Aber das ist doch gar nicht anstrengend, es ist einfach schön!

1. Australien – zu weit – der Flug dauert nicht so lange
2. Griechenland – zu heiß – abends ganz angenehm
3. die USA – zu teuer – ganz billig
4. Afrika – zu gefährlich – nicht überall
5. Italien – zu viele Touristen – aber auch viele schöne Städte
6. England – es regnet zu oft – Quatsch! auch Sonne

Przykład 2

Wollen wir etwas Sport machen? Verabrede dich mit deinem Freund / deiner Freundin für das Wochenende. Die Beispiele helfen euch dabei.

A może trochę ruchu? Umów się na weekend z kolegą / koleżanką. Pomogą wam w tym podane przykłady.

Wohin gehen?

ins Schwimmbad / ins Stadion / ins Sportzentrum / auf den Tennisplatz / ins Fitnessstudio

Wo trainieren?

im Schwimmbad / im Stadion / im Sportzentrum / auf dem Tennisplatz / im Fitnessstudio / ...

Was machen?

schwimmen / spielen / tanzen / Krafttraining machen / ...

Was spielen?

Fußball / Basketball / Volleyball / ...

Wie viel bezahlen für ...?

eine Einzelkarte für eine Stunde / zwei Stunden / eine Tageskarte / eine Gruppenkarte

7.3.3. Czytanie

Czytanie jest receptywną sprawnością językową i można ją rozwijać z jednoczesnym wykorzystaniem sprawności produktywnych, takich jak pisanie czy mówienie. Ważne jest przy tym, by rozwijać u uczniów umiejętność selektywnego, globalnego i szczegółowego rozumienia czytanego tekstu. Poszczególne kompetencje niezbędne w tym zakresie to:

- określanie głównej myśli tekstu,
- określanie głównych myśli poszczególnych części tekstu,
- stwierdzanie, czy tekst zawiera określone informacje,
- selekcjonowanie informacji,
- określanie intencji autora lub nadawcy tekstu,
- rozpoznawania związków między poszczególnymi częściami tekstu,
- określanie kontekstu sytuacyjnego (nadawca – odbiorca, forma wypowiedzi).

Kształcąc sprawność czytania, warto postępować trzyetapowo – analogicznie do pracy nad rozwojem umiejętności słuchania ze zrozumieniem: rozwiązywać zadania przed przeczytaniem tekstu, w trakcie jego czytania i po przeczytaniu⁸.

Przed przystąpieniem do lektury, w celu zainteresowania uczniów tematyką tekstu, można wykorzystać następujące techniki:

- wizualizacja tematyki tekstu za pomocą materiału graficznego,
- praca skojarzeniowa i sporządzanie asocjogramów,
- rozmowa wprowadzająca w tematykę tekstu,
- słuchanie nagranych wypowiedzi na dany temat,
- antycypowanie treści tekstu na podstawie jego tytułu.

W trakcie czytania, aby zintensyfikować uwagę i staranność lektury i umożliwić w ten sposób stosowne zrozumienie tekstu, mamy do dyspozycji następujące techniki:

- identyfikowanie w tekście słów-kluczy,
- ćwiczenia polegające na wyborze odpowiedniej opcji (prawda – fałsz),
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru,
- ustalanie autora danej wypowiedzi lub osoby pojawiającej się w tekście, do której się odnosi jakieś sformułowanie,
- dopasowywanie do tekstu odpowiedniego tytułu lub śródtytułów do poszczególnych części tekstu,
- łączenie tekstu lub jego części z odpowiednimi ilustracjami,
- sensowne łączenie ze sobą różnych elementów tekstu: rozsypanych fragmentów, listu i odpowiedzi na list itp.,
- uzupełnianie brakujących informacji na podstawie przeczytanego tekstu,
- wskazywanie miejsca w tekście, z którego pochodzi dana informacja.

Po zakończeniu lektury możemy dalej pracować z przeczytanym tekstem, stosując następujące techniki:

- układanie ramowego planu do przeczytanego tekstu,
- odpowiadanie na konkretne pytanie dotyczące treści tekstu,
- uzupełnianie informacji w formie tabelarycznej,
- pisemne lub ustne streszczenie lub relacjonowanie treści przeczytanego tekstu,
- rozmowa (ewentualnie po polsku) na tematy, które tekst poruszał.

Przykładowe zadania służące wyrabianiu sprawności czytania

Przykład 1

a. Lies die Texte und wähle für jeden einen passenden Titel.

Przeczytaj teksty i wybierz odpowiedni tytuł do każdego z nich.

1. Milch – nicht nur für Milchzähne gut.
2. Orangensaft? Nein, danke!
3. Kinder Essen zu wenig Gemüse.
4. Der Hit Orangensaft.
5. Lieber Milch als Saft.
6. Gemüse fünfmal am Tag – ist doch zu viel.

Viele Kinder essen zu wenig Gemüse – informiert die Stiftung „Esscooltur“. Obst essen Kinder viel lieber. Meistens aber nur Äpfel, Bananen und Orangen. Der Gesundheitstipp „Fünf am Tag“ – fünf Portionen Obst und Gemüse jeden Tag essen – ist aber auch für Kinder wichtig. Eine Portion heißt eine „Hand voll“. Egal – gekocht, roh oder als Salat – immer bleibt Obst und Gemüse eine Vitaminbombe und macht Kinder wie Erwachsene fit und gesund.

Deutsche Schüler sind Fruchtsaftfans – das wissen wir aus der Umfrage von „Esscooltur“. Am liebsten trinken sie Orangensaft. 33% aller Schüler meinen, Orangensaft schmeckt am besten. An zweiter Stelle (21%) folgt der Apfelsaft und an dritter der Multivitaminsaft (12%). Schüler sind in Sachen Saft richtige Profis. Der Fruchtsaft entsteht zu 100% aus Obst – das wissen 64% Schüler. Viele trinken Obstsaft täglich. 34% trinken drei Liter Saft pro Woche.

Keine Lust auf Milch? Milch ist aber für Kinder einfach ein Muss, denn sie hat viel Calcium und macht Knochen und Zähne stark. 13- bis 15-jährige Kinder brauchen 1200 mg Calcium am Tag. Ein Liter Milch enthält diese Menge, aber auch andere Milchprodukte, wie Kefir, Joghurt, Quarkdesserts, Kakao und Käse haben viel Calcium. Und Kinder mögen sie meistens viel lieber als frische Milch.

b. Welche Informationen findest du in den Texten?

Kreuze an.

Które informacje znajdują się w tekstach? Zaznacz.

	ja	nein
1. Deutsche Schüler trinken am liebsten Apfelsaft.	☐	☐
2. Calcium ist gut für Zähne und Knochen.	☐	☐
3. Kinder essen viel Gemüse.	☐	☐
4. Joghurt enthält viel Calcium.	☐	☐
5. Obstsaft entsteht zu 100% aus Obst.	☐	☐
6. Obst und Gemüse – dreimal am Tag!	☐	☐
7. Kinder essen meistens Äpfel und Birnen.	☐	☐
8. Viele Kinder mögen Joghurt und Käse lieber als Milch.	☐	☐

⁸ Zestawione poniżej możliwości pracy nad sprawnością czytania nie są etapami obowiązkowymi. Z pewnością jednak należy postawić uczniowi pewne zadania przed odsłuchaniem bądź przeczytaniem tekstu. Ich wykonanie może mieć miejsce zarówno w trakcie, jak i po odbiorze tekstu (w zależności od charakteru postawionych zadań).

Przykład 2

a. Lies folgende Geschichten und finde auf dem Bild, wer sie erzählt.

Przeczytaj poniższe historie i wskaż na ilustracji, kto je opowiada. Pracuj ze słownikiem.

Ich fahre wie jeden Morgen zur Arbeit. Wie immer die Rothenbaumstraße geradeaus bis zur Ampel an der Kreuzung mit der Feldstraße. Da fährt ein junger Mann Rad auf dem Bürgersteig – das ist natürlich verboten. Und was macht er? Auf einmal fährt er auf die Straße! Ich bremsse, aber die Bremse funktioniert nicht! Ich fahre weiter. Da gehen zwei Kinder über die Straße. Was mache ich? Ich fahre nach links und genau in die Telefonzelle. Gott sei Dank nicht gegen den Baum. Ich fahre meistens ganz langsam. Also habe ich jetzt nur eine Beule am Kopf und am Auto sind nur der Scheinwerfer und der Blinker kaputt. Aber wo ist der wahnsinnige Radfahrer? Wenn ich den erwische!

Ich fahre mit meinem Rad überall hin: in die Schule, in die Stadt, Einkäufe machen. Oft fahre ich mit Kumpels zusammen im Park oder im Wald. Heute Morgen fahre ich in die Schule, wie immer auf dem Fahrradweg. Der ist ja natürlich für Fahrräder da, der Bürgersteig für Fußgänger. Das weiß doch jeder. Hinter mir, auf der Straße fährt ein BMW, ziemlich schnell, na ja, diese BMW-Fahrer, die protzen mit ihren Autos, fahren immer zu schnell und bauen ständig Unfälle. Und was passiert? Da springt mir eine Katze vor das Fahrrad! Ich fahre nach links auf die Straße, an dem BMW vorbei und dann in die Feldstraße. Da höre ich einen Krach. Aha, denke ich, der BMW-Fahrer.

Ich liebe die Morgenstunden. Auf der Kreuzung ist dann immer etwas los. Busse, Lieferwagen, Leute

eilen zur Arbeit, Schüler in die Schule. Ich sitze also auf dem Fensterbrett im ersten Stock und beobachte die Straße. Ein BMW fährt die Rothenbaumstraße Richtung Bahnhof. Die Leute steigen aus dem Bus und gehen natürlich vor dem Bus über die Straße. Na ja. Dumm bleibt dumm, da helfen keine Pillen.

Da öffnet jemand das Fenster und ich muss springen. Ich lande genau vor dem Fahrrad und laufe schnell über die Straße hinter die Telefonzelle. Da höre ich einen Krach und die Telefonzelle ist kaputt.

b. Welche Informationen findest du in den erzählten Geschichten? Kreuze an.

KTóre informacje znajdują się w opowiedzianych historiach? Zaznacz.

	ja	nein
1. Auf der Kreuzung passiert heute Morgen viel.	☐	☐
2. Der Mercedes fährt gegen die Telefonzelle.	☐	☐
3. Die Geschwister halten vor dem Zebrastreifen an.	☐	☐
4. Der Wagen fährt die Rothenbaumstraße entlang.	☐	☐
5. Der BMW fährt gegen den Baum.	☐	☐
6. Die Katze versteckt sich hinter die Telefonzelle.	☐	☐

c. Bereit in Gruppen jeweils einen Bericht über den Vorfall auf der Kreuzung aus der Sicht: a. des Mädchens, b. des Motorradfahrers, c. des Mannes im Fenster, vor.

Przygotujcie w grupach opowiadanie o zdarzeniu na skrzyżowaniu z perspektywy: a. dziewczyny, b. motocyklisty, c. mężczyzny w oknie.

7.3.4. Pisanie

Opanowanie języka na poziomie podstawowym powinno obejmować umiejętność formułowania prostych tekstów pisanych, takich jak: wiadomość e-mail, wpis na forum internetowym, list prywatny, krótki opis, zaproszenie, rezerwacja, podanie, życiorys czy ogłoszenie. Teksty te powinny spełniać standardy typowych wypowiedzi użytkowych. Ponadto uczeń powinien być w stanie streścić pisemnie prosty tekst. Niezbędne jest przy tym przyswojenie przez uczących się zasad poprawnej pisowni w języku niemieckim. Na wstępnym etapie nauki chodzi tu przede wszystkim o wprowadzenie znaków graficznych niewystępujących w standardowym alfabecie łańskim, a na etapach późniejszych – stworzenie właściwej korelacji między wymową a zapisem ortograficznym.

Ćwiczenie sprawności pisania powinno uwzględniać:

- opisywanie ludzi, przedmiotów, miejsc, zjawisk i czynności,
- relacjonowanie wydarzeń oraz przedstawianie faktów z przeszłości i teraźniejszości,

- przedstawianie opinii innych osób,
- wyrażanie prostych stanów emocjonalnych i upodobań,
- przedstawianie i uzasadnianie opinii, marzeń, intencji oraz nadziei i planów na przyszłość,
- opisywanie doświadczeń swoich i innych osób,
- stosowanie, zależnie od sytuacji, formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi,
- uzyskiwanie i przekazywanie krótkich informacji i wyjaśnienia,
- wyrażanie podziękowania, prośby oraz zgody i odmowy wykonania prośby,
- wyrażanie prośby o pozwolenie, udzielenie i odmowa pozwolenia,
- poprawne stosowanie środków leksykalno-gramatycznych, adekwatnie do ich funkcji,
- przetwarzanie tekstów przeczytanych w języku obcym lub polskim (określanie głównej myśli tekstu, odpowiedź na pytania, tłumaczenie, streszczanie),
- przetwarzanie treści zawartych w materiałach ikonograficznych,
- stosowanie strategii komunikacyjnych i kompensacyjnych.

Pomocne w nabywaniu przez uczniów umiejętności poprawnego posługiwania się językiem niemieckim w piśmie są następujące techniki:

- wypełnianie luk w tekście,
- wypełnianie formularzy, ankiet, kwestionariuszy i tabel,
- interpretowanie danych statystycznych,
- uzupełnianie asocjogramów,
- wpisywanie tekstów do komiksów,
- podpisywanie zdjęć i ilustracji,
- tworzenie tekstu na podstawie historyjki obrazkowej,
- sporządzanie notatek w czasie słuchania tekstu,
- zapisywanie na tablicy skojarzeń na określony temat,
- opisywanie wyglądu i charakteru osób,
- pisemne relacjonowanie zdarzeń według przygotowanego wcześniej planu,
- samodzielne pisanie tekstów według wzoru,
- pisanie tekstów według przedstawionych elementów treści,
- pisanie tekstu na podstawie wymienionych słów, haseł, pytań,
- pisanie podania, życiorysu itd.

Przykładowe zadania służące wyrabianiu sprawności pisania

Przykład 1

Schreibe jetzt einen Brief an Nadine. Diese Wendungen und der Textbauplan helfen dir dabei.

Napisz list do Nadine. Poniższe zwroty i plan listu ułatwią ci to zadanie.

Ort und Datum: _____, den _____

Begrüßung:

Liebe _____, / Lieber _____, /
Hallo _____,

Vorstellung:

ich heiße _____ und bin _____
Jahre alt. Ich wohne in _____ . /
ich heiße _____ und komme aus _____
_____. Ich wohne in _____ und bin
_____ Jahre alt.

Hobbys:

Ich mag Sport, _____ und _____ . /
Ich schwimme, _____ und _____
gern.
Mein Hobby ist _____ . /
Meine Hobbys sind _____ ,
_____ und _____ .

Familie:

Meine Familie ist _____ . /
Ich bin Einzelkind. / Mein Bruder / Meine Schwester ist
_____ Jahre alt. /
Meine Eltern arbeiten. / Meine Eltern arbeiten nicht. /
Mein Vater ist _____ von Beruf und meine
Mutter _____ .

Fragen:

Was ist Dein Hobby? / Was sind Deine Hobbys? /
Was magst Du? / Was machst Du gern? /
Magst Du _____ ? / Wie ist Deine Familie? /
Was ist Dein Vater (Deine Mutter) von Beruf?

Abschied und Grüße:

Schreib bitte bald / Bis bald / Bitte melde Dich
schnell / Ich warte auf Deine Antwort / Tschüs /
Viele Grüße

Unterschrift:

Deine _____ / Dein _____

Przykład 2

a. Mach eine kurze Notiz darüber, was du am liebsten liest (Lieblingsthemen, Autoren, Bücher). Schreibe, warum du gerade diese Literatur wählst.

Sporządź krótką notatkę o tym, co najchętniej czytasz (ulubiona tematyka, autorzy, książki). Napisz, dlaczego właśnie taką literaturę wybierasz.

b. Wähle eins der oben dargestellten Bücher (in der vorigen Aufgabe) und schreibe eine kurze Rezension (60–70 Wörter). Du kannst sie an www.amazon.de schicken. Unten findest du Ausschnitte aus Leserrezensionen. Sie werden dir helfen.

Wybierz jedną z przedstawionych książek i napisz jej krótką recenzję (60–70 słów). Możesz ją wysłać na www.amazon.de. Poniżej znajdziesz fragmenty recenzji innych czytelników, z pewnością będą ci pomocne.

Wirklich, einfach g-e-n-i-a-ll!
 ES LOHNT SICH!
 Endlich mal ein Buch, das nicht so einfach an einem vorbeigeht.
 Ein tolles Buch!
 Unglaublich.
 Schon nach den ersten paar Seiten von diesem Buch dachte ich nur noch „wow!“
 Ein herausragender Roman!
 Ich habe das Buch überallhin mitgenommen und es in jeder freien Minute gelesen: im Bus, in der Bahn, sogar während des Unterrichts.
 Es ist wirklich lesenswert.
 Die Autorin hat eine absolut geniale Schreibweise.

Na ja, man sollte sich das Buch selber durchlesen und sich eigene Gedanken machen.
 Mittelmäßiges Durchschnittsbuch.
 irgendwie langweilig
 Ich hatte mehr erwartet.
 Was für eine kitschige Geschichte! Schon nach ein paar Seiten wusste ich, wie die Story enden wird.
 Ich empfehle keinem solch ein Buch.
 So schön das Buch von außen aussieht, so schlecht ist es von innen.
 Total langweilig, ruft keine Gefühle hervor.
 Für mich war dieses Buch ein absoluter Fehlkauf.

W celu ułatwienia uczniom opanowania zasad poprawnej pisowni można wykorzystać następujące techniki:

- grupowanie wyrazów zgodnie z określoną zasadą ortograficzną (np. *s* przed *t* i *p*, *sch* przed innymi spółgłoskami i samogłoskami; *B* po długiej samogłosce i dyftongu, *ss* po krótkiej),
- odnajdywanie reguł pisowni w oparciu o analizę wymowy,
- przekształcanie wyrazów (z liczby pojedynczej na mnogą, tworzenie przymiotników od rzeczowników lub czasowników itp.),
- dyktanda cząstkowe⁹,
- zestawianie wyrazów w pary na zasadzie opozycji fonetycznych i zapisu ortograficznego.

⁹ Ćwiczenie to polega na uzupełnianiu przez uczniów fragmentów tekstu tymi wyrazami, na których pisowni chcemy skoncetrować ich uwagę. Ćwiczenie rozpoczyna się od zapisania przez nauczyciela na tablicy tekstu, w którym poziome kreski oznaczają brak pewnych wyrazów. Nauczyciel prosi uczniów o przepisanie tego tekstu lub, jeśli to możliwe, rozdaje jego powielone kopie. Następnie dyktuje kompletny tekst, a uczniowie słuchając wpisują brakujące wyrazy." Komorowska, H., *Metodyka nauczania języków obcych*, FRASZKA EDUKACYJNA, Warszawa 2002, s. 113

Przykładowe ćwiczenia ortograficzne

Przykład 1

Bilde Pluralformen der angegebenen Substantive.
Utwórz liczbę mnogą podanych rzeczowników.

1. der Fuß – _____
2. das Haus – _____
3. die Maus – _____
4. die Wand – _____
5. die Nacht – _____
6. der Mann – _____

Przykład 2

Trage die angegebenen Wörter ein.

Wpisz podane słowa.

dass – das – weiß – wissen – heiß – heißen – Bus –
 Busse – bis – bisschen – ist – isst

1. Ich _____ nicht, was es bedeutet.
2. Wie _____ Sie?
3. Ich habe ein _____ Hunger.
4. Er hat gesagt, _____ er gleich kommt.
5. _____ ist sehr wichtig.
6. Der Sommer ist dieses Jahr wirklich _____
7. Was _____ du zum Frühstück?
8. Woher soll ich das _____?
9. Gleich kommt dein _____.
10. Er _____ krank und kann nicht kommen.
11. Ich bleibe _____ Samstag in Berlin.
12. Die Touristen steigen in die _____ ein.

7.4. Techniki nauczania gramatyki

Zgodnie z podejściem komunikacyjnym nauczania języka obcego nie powinno się przedstawiać zagadnień gramatycznych w sposób odizolowany od całości procesu komunikacji językowej. Należy też konsekwentnie prezentować uczniom funkcje komunikacyjne wprowadzanych struktur gramatycznych.

Istnieją dwie podstawowe metody nauczania reguł gramatycznych:

- metoda dedukcyjna, czyli prezentowanie gotowych reguł,
- metoda indukcyjna, czyli samodzielne rozpoznanie nowych struktur gramatycznych i formułowanie rządzących nimi reguł poprzez analizę stosownego materiału leksykalnego, odpowiednio zestawionych zadań, graficznego przedstawienia paradygmatów fleksyjnych itp.

Metoda indukcyjna uważana jest za bardziej efektywną, ponieważ samodzielne docieranie do jakiejś wiedzy pozytywnie wpływa na jej utrwalenie.

Warto jednak pamiętać o tym, by nie pozostawiać uczniów bez wsparcia ze strony nauczyciela. Należy bacznie obserwować pracę uczniów i organizować tak, by jej przebieg miał charakter sterowanego odkrycia¹⁰.

Wprowadzając zagadnienia z zakresu gramatyki, możemy wykorzystać następujące techniki:

- samodzielne uzupełnianie reguł gramatycznych na podstawie analizy przedstawionego uprzednio materiału leksykalnego,
- przedstawienie graficzne odmian,
- uzupełnianie tabel z różnymi formami fleksyjnymi,
- tworzenie zdań z rozsypanek słownych,
- uzupełnianie zdań wyrazami w odpowiedniej formie gramatycznej,
- dopisywanie brakujących końcówek,
- przekształcanie zdań (np. z oznajmujących na pytające),
- łączenie ze sobą fragmentów zdań,
- samodzielne kończenie zaczętych zdań,
- ćwiczenia polegające na możliwości wielokrotnego wyboru.

Przykład 2

Ergänze die Regel anhand der Deklinationstabelle.

Uzpełnij regułę na podstawie tabeli.

	maskulin	feminin	neutral	Plural
Nominativ	der alte Rucksack	die altmodische Skibrille	das silberne Kreuz	die grauen Schuhe
Genitiv	des alten Rucksacks	der altmodischen Skibrille	des silbernen Kreuzes	der grauen Schuhe
Dativ	dem alten Rucksack	der altmodischen Skibrille	dem silbernen Kreuz	den grauen Schuhen
Akkusativ	den alten Rucksack	die altmodische Skibrille	das silberne Kreuz	die grauen Schuhe

W odmianie po rodzajniku określonym przymiotnik ma w mianowniku liczby pojedynczej (niezależnie od rodzaju) oraz w bierniku (tylko rodzaj _____ i _____) końcówkę - ____ .

W pozostałych przypadkach liczby pojedynczej i mnogiej ma końcówkę - ____ .

Warto mieć na uwadze kształcenie u uczniów świadomości różnic oraz podobieństw w strukturach gramatycznych różnych języków. Porównywanie ich ma służyć wykorzystaniu pozytywnego wpływu interferencji w nauce języka niemieckiego.

Przykład 3

Trage ein passendes Verb in der richtigen Form ein.

Wpisz właściwy czasownik w odpowiedniej formie.

Ich _____ aus Deutschland.

Ich _____ in Potsdam.

Ich _____ 13 Jahre alt.

Woher _____ du?

Wo _____ du?

Wie _____ alt du?

Przykładowe techniki wprowadzania nowego materiału gramatycznego

Przykład 1

Antworte auf die Fragen nach dem Beispiel.

Odpowiedz na pytania według przykładu.

– Warum isst Katja so viel Obst?

– Sie isst viel Obst, *denn* Obst ist gesund.

– Warum lernst du Deutsch?

– Ich lerne Deutsch, *denn* _____ interessant.

– Warum isst du nicht gern Fleisch?

– Ich esse Fleisch nicht gern, *denn* _____ zu fett.

Na pytanie *warum?* (dlaczego?) możemy odpowiedzieć, używając spójnika *denn* (ponieważ). Po *denn* tworzymy zdanie w szyku prostym, to znaczy czasownik występuje w nim na _____ miejscu. (Zazwyczaj nie rozpoczynamy wypowiedzi od *denn*.)

Należy podkreślić, że pytanie o wiek jest utworzone, zarówno w języku angielskim jak i niemieckim, za pomocą czasownika *być* oraz zachęcić do śledzenia podobieństw i różnic w gramatyce obu tych języków.

7.5. Techniki pracy nad przyswajaniem materiału leksykalnego

Komunikacja językowa nie może się obyć bez znajomości odpowiedniego zasobu słownictwa pozwalającego nazywać przedmioty z otaczającego nas świata i relacje między nimi oraz proste stany emocjonalne. Proces opanowywania słownictwa jest z natury żmud-

¹⁰ Zob. Marton, W., *Dydaktyka języka obcego w szkole średniej. Podejście kognitywne*, Warszawa 1978, PWN

ny i czasochłonny. Należy starać się więc maksymalnie go ułatwić, zrationalizować i uatrakcyjnić. Możemy to osiągnąć, stosując następujące techniki pracy nad utrwaleniem nowego materiału leksykalnego:

- gry, zabawy dydaktyczne (np. krzyżówki i rebusy),
- łączenie słowa i ilustracji,
- sporządzanie tematycznych słowniczków obrazkowych,
- przedstawianie znaczeń za pomocą prostych i schematycznych rysunków,
- sugerowanie znaczeń słów za pomocą języka ciała, mimiki i gestów,
- szukanie rymów i skojarzeń dźwiękowych,
- wyjaśnianie znaczenia nowych słów poprzez wskazanie na przedmioty stanowiące ich rzeczywistą referencję,
- odczytywanie znaczeń słów na podstawie kontekstu,
- przyporządkowywanie polskich znaczeń słowom niemieckim i tworzenie w ten sposób ministowniczka tematycznego,
- kontekstualizacja, poprzez tworzenie zdań i wypowiedzi z użyciem nowych słów,
- grupowanie wyrazów według rodzaju gramatycznego, pokrewieństwa znaczeniowego i przynależności do jednego kręgu tematycznego,
- szukanie i łączenie ze sobą słów o znaczeniu zbliżonym lub przeciwstawnym,
- grupowanie słów wokół jakiegoś pojęcia przewodniego i sporządzanie asocjogramów,
- eliminowanie słów, które nie pasują znaczeniowo do pozostałych, wymienionych w jednej grupie.

Przykładowe techniki przyswajania materiału leksykalnego

Przykład 1

Welche Wörter passen nur zum Thema FERIEN, welche nur zum Thema SCHULE und welche zu BEIDEN Themen? Trage ein.

Jakie słowa pasują tylko do tematu WAKACJE, jakie tylko do tematu SZKOŁA, a jakie do OBU tematów. Wpisz.

das Segelboot – der Englischlehrer – Hefte – Bücher – die Pause – die Piste – der See – die Sandburg – der Schulfreund – die Musik – das Schwimmbad – die Hausarbeit – das Gebirge – der Computer – das Jugendcamp – die Klassenarbeit – der Strand – die Geschichte – das Kino – der Schuldirektor – Sport

FERIEN	SCHULE	BEIDES

Przykład 2

Trage das passende Wort ein.

Wpisz odpowiednie słowo.

a.

Outfit – Außenseiter – Preisklasse – Teenager – Secondhandladen

1. Ein _____ ist oft allein und geht seine eigenen Wege.
2. Wenn du 16 bist, bist du ein _____.
3. Gebrauchte Kleiderstücke kaufst du in einem _____.
4. Produkte, die ungefähr genauso viel kosten, gehören in die gleiche _____.
5. Deine Kleidung ist dein _____.

b.

bevorzugen – verwenden – verändern – entstehen – kürzen – kreieren

1. Die Hose ist etwas zu lang. Man muss sie _____.
2. Deine alten Sachen kannst du immer zum Basteln _____.
3. Viele Teenies in Deutschland _____ Markenkleidung.
4. Große Modedesigner _____ die neuen Trends.
5. Man kann die Sachen von den älteren Geschwistern _____.
6. Aus dem alten Kleid der Schwester _____ ein cooler Rock.

Po każdej większej partii materiału (rozdziale, zagadnieniu tematycznym) warto przygotować z uczniami zestaw słownictwa, które powinni oni opanować w danym kontekście w sposób aktywny, to znaczy umożliwiający produkcję tekstów. Słownictwo takie należy pogrupować według czytelnego dla uczniów kryterium, przy czym powinno być to raczej kryterium bliskości znaczeniowej, a nie tylko tradycyjny podział na poszczególne części mowy.

Przykładowy zestaw słownictwa do aktywnego opanowania (jedzenie i artykuły spożywcze)

Substantive

Lebensmittel

der Apfel, Äpfel jabłko
die Banane, -n banan
die Birne, -n gruszka
die Brokkoli Pl. brokuły
das Brot, -e chleb
das Brötchen, - bułka
die Butter masło
die Cornflakes Pl. płatki kukurydziane
das Ei, -er jajko
das Eis lody
die Erdbeere, -n truskawka
der Fisch, -e ryba

das Fleisch mięso
das Gemüse warzywa
die Gurke, -n ogórek
der Hamburger, - hamburger
der Honig miód
das Hörnchen, - rogalik
der Joghurt, -s jogurt
die Karotte, -n marchewka
die Kartoffel, -n ziemniak
der Kartoffelsalat sałatka ziemniaczana
der Käse ser
das Käsebrod, -e kanapka z serem
der Kohl kapusta
der Kuchen, - ciasto
die Marmelade, -n marmolada
die Mayonnaise majonez
die Melone, -n melon
das Müsli musli
die Nudeln Pl. makaron
die Orange, -n pomarańcza
der Paprika papryka
die Pizza, -s pizza
die Pflaume, -n śliwka
die Pommes frites Pl. frytki
der Quark twaróg, twarożek
der Reis ryż
der Salat, -e sałata
der Schinken szynka
das Schinkenbrod, -e kanapka z szynką
der Schnittlauch szczypiorek
das Schnitzel, - sznyceł
die Schokolade, -n czekolada
der Senf musztarda
der Spinat szpinak
das Steak, -s stek
die Suppe, -n zupa
die Süßigkeiten słodycze
die Tomate, -n pomidor
die Torte, -n tort
das Vollkornbrod, -e chleb pełnoziarnisty
die Wassermelone, -n arbuz
das Weißbrod, -e chleb pszenny
die Wurst, Würste kiełbasa
die Zitrone, -n cytryna
die Zwiebel, -n cebula

Getränke

die Cola cola
der Kaffee kawa
der Kakao kakao
der Kräutertee herbata ziołowa
die Milch mleko
das Mineralwasser woda mineralna
der Orangensaft, Orangensäfte sok pomarańczowy
der Saft, Säfte sok
der Tee herbata
das Wasser woda

Geschirr und Besteck

der Becher, - kubek
das Besteck sztućce
die Dose, -n puszka
die Flasche, -n butelka

die Gabel, -n widelec
das Geschirr naczynia
das Glas, Gläser stoik; szklanka; kieliszek
der Löffel, - łyżka
das Messer, - nóż
die Serviette, -n serwetka
die Tasse, -n filiżanka
der Teelöffel, - łyżeczka do herbaty
der Teller, - talerz
die Tischtdch, Tischtdcher obrus

Andere Substantive

die Cafeteria, Cafeterien kafeteria
die Eisdiele, -n lodziarnia
der Gast, Gäste gość
das Gericht, -e potrawa, danie
der Imbiss stoisko z przekąskami
die Kugel, -n kulka
der Nachtdsch, -e deser
die Pizzeria, Pizzerien pizzeria

Verben

bekommen dostawać
decken nakrywać
essen (er isst) jeść
kosten kosztować
kriegen dostawać
nehmen (er nimmt) brać
trinken pić
wünschen życzyć

Adjektive und Adverbien

bitter gorzki
eklig wstrętny, obrzydliwy
fade mdły
fett tłusty
geschmacklos bez smaku
gesund zdrowy
hart twardy
heiß gorący
kalt zimny
mager chudy
pikant pikantny
salzig słony
sauer kwaśny
scharf ostry
schmackhaft smaczny
selten rzadko
süß słodki
warm ciepły
weich miękki

Ausdrücke

Durst haben być spragnionym
Hunger haben być głodnym
zum Frühstück na śniadanie
zu Mittag na obiad
zur Vesper na podwieczorek
zum Abendessen na kolację
Ich möchte ... Chciałbym / Chciałabym...
Ich hätte gern ... Chciałbym / Chciałabym...
Was kostet ...? Ile kosztuje...?

Dodatkowe korzyści w nauczaniu niesie ze sobą kształcenie świadomości językowej – dostrzegania podobieństw i różnic między językami. Dlatego warto niekiedy odnieść się do wyrazów o podobnym brzmieniu i zapisać (np. internacjonalizmów) w dwóch lub kilku językach obcych.

Jednak należy pamiętać o uwrażliwianiu uczniów na pary wyrazowe o nazwie *falsche Freunde*, czyli takie odpowiedniki wyrazowe, które mimo podobnej wymowy i/lub zapisu nie są zgodne pod względem semantycznym, np. *der Konkurs* – upadłość; *das Gift* – trucizna, ale *gift* (ang.) – prezent.

7.6. Techniki ćwiczenia poprawnej wymowy

Istotnym elementem całego procesu nauki języka obcego powinno być opanowanie przez uczących się prawidłowej wymowy charakterystycznej dla systemu fonetycznego danego języka. Język niemiecki nastęrcza trudności przede wszystkim w zakresie wymowy długich i krótkich samogłosek, ponieważ opozycja ta nie występuje w języku polskim, zaś dla niemieckiego ma wartość konstytutywną i znaczeniową. Dochodzi do tego opozycja między samogłoskami zamkniętymi i otwartymi oraz dyftongi. Także wymowa spółgłosek i grup spółgłoskowych wymaga systematycznego ćwiczenia. Dodatkową trudność mogą sprawiać utrwalone schematy wymowy angielskiej, choć wiele z nich będzie można też skutecznie wykorzystać w ćwiczeniu fonetyki nowego języka (choćby w przypadku *ng-Laut*). Istotnym elementem będzie w tym względzie zapewnienie uczniom kontaktu z żywym językiem niemieckim i osłuchanie się z jego autentycznym brzmieniem. Mamy do dyspozycji następujące techniki ćwiczenia poprawności fonetycznej:

- słuchanie nagrań oryginalnych,
- słuchanie pojedynczych wyrazów pogrupowanych według pewnej czytelnej zasady fonetycznej (powtarzająca się głoska, opozycja fonetyczna) i ich wielokrotne powtarzanie,
- słuchanie i powtarzanie dłuższych fraz i zdań,
- głośne czytanie,
- zaznaczanie w tekście usłyszanego słowa,
- przyswajanie sobie tekstów piosenek i wspólne śpiewanie,
- identyfikowanie w poszczególnych wyrazach długich i krótkich samogłosek na podstawie nagrania,
- proste ćwiczenia o charakterze logopedycznym,
- powtarzanie łamańców językowych.

Przykładowe techniki pracy nad poprawnością fonetyczną

Przykład 1

Hör zu und sprich nach. Achte auf die Aussprache von -ch-

Postuchaj i powtórz. Zwróć uwagę na wymowę -ch-.

Buch – Bücher	Fach – Fächer
Tuch – Tücher	Kuchen – Küche
Koch – Köche	Nacht – nicht

Przykład 2

Hör zu und sprich nach.

Postuchaj i powtórz.

Wo waren die Waren der wahren Bulgaren?
In wahren Gefahren waren diese Waren.
Rolf's Wohnung ist oben.
Robert wohnt im dritten Stock in einem Hochhaus.
Rolf kommt schon.

Przykład 3

Hör zu und versuche das Gedicht zu wiederholen.

Postuchaj i spróbuj powtórzyć wiersz.

Kroklokwaftzi? Semememi!
Seiokronto – prafriplo:
Bifzi, bafzi; hulalemi:
quasti basti bo ...
Lalu lalu lalu lalu la!
Hontraruru miromente
zesku zes rü rü?
Entepente, leiolente
klekwapufzi lü?
Lalu lalu lalu lalu la!
Simarar kos malzipempu
silzuzankunkrei!
Marjomar dos: Quempu Lempu
Siri Suri Sei!
Lalu lalu lalu lalu la!

(Das große Lalula von Christian Morgenstern)

7.7. Przykładowy scenariusz lekcji

Temat lekcji: *Extrem kalt, extrem schön*

Cele:

opisywanie warunków klimatycznych i geograficzno-przyrodniczych różnych miejsc na Ziemi – praca w grupach; wyrabianie umiejętności dyskusowania o problemach ochrony środowiska

Materiał leksykalny:

słownictwo dotyczące przyrody, geografii i klimatu; słownictwo dotyczące ochrony środowiska

Materiał gramatyczny:

przymiotnik w stopniu najwyższym użyty jako przydawka (w mianowniku); dopełniacz (*Genitiv*) rzeczownika

Pomoce dydaktyczne:

podręcznik z ćwiczeniami, CD

Formy socjalne:

praca indywidualna, praca w grupach

Przebieg lekcji

Wprowadzenie

Uczniowie czytają opisy i dopasowują je do zdjęć (zad. 1.). Wyjaśniamy słownictwo.

Prezentacja nowego materiału i praca nad nim

Uczniowie słuchają nagrania (nr 17) i (jednocześnie lub później – w zależności od klasy) czytają tekst o lasach tropikalnych (zad. 2.). Następnie zbierają wiadomości do podanych zagadnień i omawiają je (pisemnie lub ustnie). Dzielimy uczniów na grupy po 4–5 osób. Ich zadaniem jest wykorzystanie podanego słownictwa i swojej wiedzy geograficzno-przyrodniczej do sporządzenia notatki na temat jednego z obszarów geograficznych. Pomagamy uczniom w doborze środków językowych. Następnie uczniowie odczytują na głos swoje prace, wspólnie korygujemy błędy i nagradzamy najlepsze prace.

Wprowadzenie materiału gramatycznego

Wspólnie z uczniami omawiamy zagadnienia gramatyczne: przymiotnik w stopniu najwyższym użyty jako przydawka (w mianowniku) – G7 i rzeczownik w dopełniaczu (*Genitiv*) – G8. Rozwiązujemy ćw. nr 2, 3 i 9.

Ćwiczenia utrwalające nowy materiał

Rozwiązujemy ćw. 1. i 5., a następnie wyjaśniamy słownictwo.

Podsumowanie lekcji i objaśnienie pracy domowej

Pytamy uczniów, czego nauczyli się na lekcji. Słuchamy, czytamy i powtarzamy wierszyki nagrane na CD (nr 18) i zamieszczone w książce (zad. 5.). Uczniowie mogą nauczyć się ich na pamięć. Pracą domową jest ćw. 4.

7.8. Strategie uczenia się

Indywidualne cechy uczniów mają niewątpliwie wpływ na sukces bądź niepowodzenie w nauce języka obcego. Z jednej więc strony nauczyciel powinien zwracać baczną uwagę na predyspozycje uczących się, różnicując swoje postępowanie dydaktyczne w zależności od możliwości i preferencji uczniów, z drugiej zaś oni sami powinni dążyć do opanowania najodpowiedniejszych (dla siebie) strategii uczenia się. Duży nacisk kładzie na to *Europejski system opisu kształcenia językowego*, akcentując potrzebę wprowadzenia do zestawu kompetencji ogólnych ucznia nowego elementu, jakim powinna być tzw. kompetencja uczenia się (*learning to learn*), a także zapisy zawarte w nowej *Podstawie programowej*. Wiąże się to także z nauczaniem na tym etapie edukacyjnym (a zatem z niniejszym programem nauczania), które ma na celu przygotowanie uczniów do sprawnego wykonywania pracy umysłowej oraz przyszłej pracy zawodowej. Aby został on osiągnięty, należy wyposażyć ich w takie kompetencje, które pozwolą im w przyszłości bez trudu dopasowywać stan swojej wiedzy do aktualnych potrzeb, już bez pomocy nauczyciela. Niezbędna jest w tej sytuacji sama umiejętność zdobywania wiedzy, wyszukiwania i gromadzenia informacji oraz generowania sprawności odpowiadających określonym potrzebom niemożliwym do przewidzenia na etapie nauki szkolnej. Nie sposób bowiem od razu nauczyć się wszystkiego, co może kiedyś okazać się przydatne.

Z tego punktu widzenia kompetencja w zakresie samodzielnego uczenia się może niejednokrotnie okazać się cenniejsza, niż konkretna wiedza zdobyta w toku nauczania na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej. Dlatego też jest niezmiernie ważne, by rozwijać u uczniów umiejętność samodzielnego uczenia się, definiowania i rozwijania własnego stylu nauki oraz systematycznego treningu indywidualnych strategii w tym względzie. Podstawowe techniki samodzielnego uczenia się, z którymi warto zapoznać ucznia i aktywnie z nich korzystać, to:

- zapamiętywanie słownictwa na zasadzie skojarzeń,
- szukanie rymów i analogii dźwiękowych,
- łączenie słów w pary według jakiegoś sensownego i czytelnego kryterium,
- tworzenie asocjogramów,
- graficzne przedstawianie znaczeń,
- wizualizacja istotnych treści poprzez stosowanie innych wyróżników graficznych,
- zapisywanie nowych słów i fraz na małych kartkach i umieszczanie ich w widocznym miejscu, np. nad biurkiem lub łóżkiem,
- sporządzanie tabel porządkujących podstawowe paradygmaty fleksyjne,
- tworzenie słowniczka,
- mapowanie korzyści i celów,
- techniki kompensacyjne, takie jak inteligentne zgadywanie czy umiejętne wykorzystywanie mowy ciała.

Przykładowe zadanie wykorzystujące elementy strategii uczenia się**Przykład 1****a. Hör zu und sprich nach.**

Postuchaj i powtórz.

gekommen – geschwommen – gedacht
 gesprochen – getroffen – gebracht
 getrunken – gestunken – gekannt
 gestiegen – geblieben – gebrannt
 genommen – gewonnen – geschrien
 gegessen – gemessen – geliehen
 gestanden – verstanden – gezogen
 gegeben – vergeben – gelogen

b. Versuch eine Geschichte zu erzählen, in der du möglichst viele dieser Wörter verwendest.

Spróbuj opowiedzieć historię, w której wykorzystasz możliwie jak najwięcej tych słów.

7.9. Praca z Europejskim portfolio językowym

Istotnym elementem stymulującym rozwój strategii samodzielnego uczenia się i autorefleksję ucznia nad tym procesem jest niewątpliwie *Europejskie portfolio językowe*. Jest ono bowiem – na wzór portfolio artystycznego – osobistym dokumentem uczącego się, dzięki któremu może on zaprezentować swoje umiejętności językowe i doświadczenia interkulturowe z różnych okresów nauki języków

obcych. Ma ono z założenia przyczynić się do poznania siebie jako osoby uczącej się, zdobycia wiary we własne możliwości, stopniowego opanowania umiejętności oceny swoich postępów w poznawaniu języków i kultur, refleksji nad własnymi sposobami uczenia się, zdobycia samodzielności w nauce języków oraz zdolności świadomego doskonalenia kompetencji językowej, komunikacyjnej, interkulturowej i różnokulturowej. W założeniu powinno służyć właścicielowi jako dokument zaświadcający nie tylko o kompetencjach językowych, lecz także o historii ich zdobywania oraz indywidualnym profilu językowym posiadacza *Portfolio*. Należy uczulić uczniów na istotne znaczenie, jaki dokument ten może mieć w przyszłości, np. podczas ubiegania się o pracę lub przyjęcie na studia na zagranicznym uniwersytecie.

Każde *Europejskie portfolio językowe* składa się z trzech ściśle powiązanych ze sobą części:

- Paszportu językowego,
- Biografii językowej,
- Dossier.

Paszport językowy prezentuje profil językowy oraz bilans doświadczeń interkulturowych jego posiadacza. Dzięki zunifikowanej formie dokument ten jest rozpoznawany na terenie całej Europy. Zawiera informacje o Radzie Europy i paszporcie, dane właściciela, jego portret językowy, tabelę samooceny oraz informacje dotyczące długości procesu uczenia się języka i jego przebiegu.

Biografia językowa to osobisty zapis wydarzeń związanych z nauką języków, a także osobista refleksja ucznia na temat własnych strategii uczenia się oraz potrzeb i celów nauki. Zawiera ona informacje na temat codziennych i okazjonalnych kontaktów z żywym językiem obcym, korespondencji i kontaktów w tym języku, wyjazdów i poczynionych w ich czasie obserwacji językowych i kulturoznawczych oraz opis własnego stylu uczenia się języków obcych i wykorzystywanych w tym celu środków.

Dossier to teczka zawierająca wybór prac i dokumentów właściciela *Portfolio*. Tutaj uczeń gromadzi swoje najlepsze prace, dyplomy, zaświadczenia o udziale w konkursach, wymianie międzyszkolnej, projektach, kursach językowych, wycieczkach, podróżach, pracy wakacyjnej za granicą itp.

Istotne jest przy tym, że to sam uczeń decyduje o treści i zawartości swojego *Portfolio*. Rola nauczyciela jest ograniczona jedynie do uświadomienia mu możliwości, jakie daje ten sposób opisu procesu uczenia się, i informacji o tym, w jaki sposób może je wykorzystać (w razie konieczności zmiany szkoły i wykazania własnych kompetencji językowych, podczas ubiegania się o przyjęcie na studia na zagranicznych uczelniach, w staraniu się o zatrudnienie, kiedy pracodawcę interesuje nie tylko stopień zaawansowania kompetencji językowych, lecz także indywidualny profil językowy kandydata itp.). Warto z tego względu tak sterować procesem nauczania, by stworzyć uczącym się jak najlepsze warunki do

indywidualnej pracy nad kompletowaniem własnego *Dossier* językowego poprzez:

- przygotowywanie i realizację projektów językowych i realizowalnych,
- umożliwianie uczniom autentycznych kontaktów z żywym językiem, np. poprzez udział w wymianie międzyszkolnej czy zapraszanie – w miarę możliwości – zagranicznych gości na zajęcia,
- organizowanie i uczestniczenie w imprezach o charakterze międzynarodowym: wystawach, targach, spotkaniach z autorami,
- informowanie o aktualnych wydarzeniach w krajach niemieckojęzycznych i zachęcanie do samodzielnego ich śledzenia,
- pomoc i doradztwo w zakresie pozaszkolnych form edukacji, np. kursów językowych za granicą,
- zapewnianie dostępu do materiałów multimedialnych, filmów i prasy niemieckojęzycznej.

Przykładowy projekt do wykorzystania w *Portfolio* językowym

Projekt „Berufsbörse“. Sammelt in Gruppen Informationen über jeweils zwei der folgenden Berufe. Es sind alles Berufe mit Zukunft. Warum? Versucht sie möglichst attraktiv vor der ganzen Klasse zu präsentieren. Benutzt dabei den angegebenen Wortschatz.

Projekt „Gilda zawodów“. Przygotujcie w grupach informacje o dwóch z następujących zawodów.

To są wszystko zawody z przyszłością.

Dlaczego? Spróbujcie przedstawić je jak najbardziej atrakcyjnie przed całą klasą. Wykorzystajcie podane słownictwo.

Labor – Entwicklung der Medizin – gute Beschäftigungschancen – untersuchen – Genforschung – Branche – Veranstaltungen – Konzerte – ein Beruf mit guten Aussichten – europäische – Integration – viele EU-Vorschriften – ein wichtiger Bereich in der Landwirtschaft – EU – Gesetze – Kunden beraten – interpretieren – sich entwickeln – boomen – Markt – Promotionstouren – sich gut auskennen in (Dat.) – für optimale Entspannung sorgen – Recycling – Information – Beratung – Hautausschlag – Juckreiz – viel unterwegs sein – mit Partnern verhandeln – Tagungen – Messen – Entsorgung von Abfällen – Tourismusbranche – Spezialisierung – Medizinstudium – moderne Technologien – Fitness-Geräte – Freizeit-Anlage – Bewegung – Fitness-Trainer – Wellness-Center – Patienten – gesunde Ernährung – 20 Millionen Deutsche leiden unter Allergie – Spezialisierung – allergische Reaktionen – die heutige Gesellschaft produziert immer mehr Müll – Reisen veranstalten – Messen

1. Gentechniker/in
2. EU-Jurist/in
3. Veranstaltungs- und Reisemanager/in
4. Recyclingtechniker/in
5. Allergologe / Allergologin
6. Wellness-Trainer/in

8. Ocenianie osiągnięć uczniów

8.1. Uwagi ogólne

Ocenianie postępów w nauce jest nieodłącznym i bardzo istotnym elementem całego procesu edukacji szkolnej. Ważne jest, by odbywało się ono według jasnych i z góry ustalonych kryteriów. Powinny być one sformułowane w sposób czytelny dla wszystkich uczestników procesu edukacyjnego, a obiektywność ocen nie powinna budzić wątpliwości. Niezbędnym czynnikiem kształtującym bezstronność i porównywalność ocen i kryteriów pomiędzy poszczególnymi przedmiotami jest dobrze opracowany wewnętrzny system oceniania. Istotnym elementem oceniania jest jego systematyczność oraz nastawienie zarówno na ewaluację bieżących osiągnięć ucznia, jak i na kontrolę okresową obejmującą większy zakres materiału.

Ocenianie uczniów nie powinno mieć charakteru negatywnego, tzn. nie powinno się dążyć do wykazania im niewiedzy, lecz umożliwić zaprezentowanie tego, co już potrafią (*can do statement*). Testy i zadania sprawdzające powinny być skonstruowane tak, by odzwierciedlać umiejętność komunikatywnego posługiwania się językiem w ramach ustalonej skali biegłości.

Elementem nie do przecenienia jest wreszcie stymulacja uczniów do aktywnej samooceny i stwarzanie im realnych możliwości jej dokonywania.

Dodatkowym problemem wiążącym się z procedurą oceniania jest kwestia oceny rzeczywistych umiejętności osób ze stwierdzonymi problemami dyslektycznymi, które według najnowszych badań stanowią około 10–15% populacji.

8.2. Zakładane osiągnięcia uczniów w zakresie sprawności językowych

Należy założyć, że osiągnięcia uczniów wynikające z realizacji celów edukacyjnych zaprezentowanych w niniejszym programie nauczania będą różniły się z zależności od tego, czy uczący się rozpoczynali naukę języka od poziomu zerowego, czy też kontynuowali ją po szkole podstawowej. Poniższa tabela prezentuje zakładane osiągnięcia dla obydwu tych grup.

Sprawność językowa	Uczniowie rozpoczynający naukę od poziomu zerowego	Uczniowie kontynuujący naukę po szkole podstawowej
Słuchanie ze zrozumieniem	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie ogólnego sensu oraz głównych treści prostych dialogów i wypowiedzi osób posługujących się językiem niemieckim jako ojczystym w standardowej odmianie języka określanie intencji i autora lub nadawcy tekstu umiejętność określenia kontekstu sytuacyjnego, w jakim toczy się rozmowa na proste tematy dotyczące życia codziennego wyszukiwanie informacji zawartych w wysłuchanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie ogólnego sensu oraz głównych treści bardziej skomplikowanych dialogów i wypowiedzi rozumienie sensu prostych wypowiedzi w różnych warunkach odbioru (np. rozmowa przez telefon, komunikat na dworcu) rozumienie ogólnego sensu wypowiedzi zawierających elementy niezrozumiałe, których znaczenia uczeń może się domyślić (np. z kontekstu) umiejętność określenia kontekstu sytuacyjnego, w jakim toczy się rozmowa o bardziej skomplikowanym charakterze wyszukiwanie i selekcjonowanie informacji zawartych w wysłuchanym tekście
Czytanie ze zrozumieniem	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie prostych i krótkich tekstów użytkowych i narracyjnych rozumienie ogólnego sensu tekstu zawierającego nieliczne elementy niezrozumiałe określanie intencji i autora lub nadawcy tekstu wyszukiwanie określonych informacji lub szczegółów w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie dłuższych i bardziej złożonych tekstów użytkowych i narracyjnych rozumienie ogólnego sensu tekstu zawierającego sporo elementów niezrozumiałych rozumienie ogólnego sensu obszerniejszego tekstu przy pobieżnym czytaniu

Sprawność językowa	Uczniowie rozpoczynający naukę od poziomu zerowego	Uczniowie kontynuujący naukę po szkole podstawowej
		<ul style="list-style-type: none"> • wyszukiwanie konkretnych informacji lub szczegółów, także w tekście częściowo niezrozumiałym • określanie intencji nadawcy tekstu • określenie kontekstu sytuacyjnego charakterystycznego dla danego przekazu tekstowego • rozpoznawanie związków między poszczególnymi częściami tekstu
Mówienie	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie krótkich, w miarę płynnych i spójnych wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości • poprawność fonetyczna zapewniająca zrozumienie wypowiedzi przez rodzimego użytkownika języka niemieckiego • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie prostych rozmów w sytuacjach codziennych • stosowanie właściwych reakcji językowych na wypowiedź rozmówcy w prostych sytuacjach komunikacyjnych • przetwarzanie treści tekstu przeczytanego w języku polskim, niemieckim lub treści przedstawionych w materiale ikonograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie dłuższych, płynnych i spójnych wypowiedzi na określone tematy z zastosowaniem form gramatycznych odpowiednich do wyrażania teraźniejszości, przeszłości i przyszłości • poprawność fonetyczna zapewniająca zrozumienie wypowiedzi przez rodzimego użytkownika języka niemieckiego • inicjowanie, podtrzymywanie i kończenie bardziej skomplikowanych rozmów • wyrażanie i uzasadnianie własnych opinii • relacjonowanie wypowiedzi osób trzecich • stosowanie właściwych reakcji językowych na wypowiedź rozmówcy, także w bardziej skomplikowanych sytuacjach komunikacyjnych • przetwarzanie treści tekstu przeczytanego w języku polskim, niemieckim lub treści przedstawionych w materiale ikonograficznym
Pisanie	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie wypowiedzi pisemnych nieskomplikowanych pod względem morfosyntaktycznym i leksykalnym • pisanie krótkiego listu • sporządzanie krótkiej notatki na podstawie czyjejś wypowiedzi • znajomość zasad ortografii i podstawowych reguł interpunkcyjnych w zakresie zapewniającym komunikatywność wypowiedzi • przetwarzanie treści tekstu przeczytanego w języku polskim, niemieckim lub treści przedstawionych w materiale ikonograficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • formułowanie wypowiedzi pisemnych w miarę skomplikowanych pod względem morfosyntaktycznym i leksykalnym • formułowanie i zapisywanie komunikatów własnych i otrzymanych od innej osoby • napisanie dłuższego listu • sporządzenie dłuższej i spójnej notatki na podstawie czyjejś wypowiedzi • znajomość i prawidłowe stosowanie zasad ortografii i podstawowych reguł interpunkcyjnych w zakresie zapewniającym komunikatywność wypowiedzi

8.3. Techniki oceniania osiągnięć uczniów w zakresie poszczególnych sprawności językowych

Standardowe techniki sprawdzania umiejętności słuchania ze zrozumieniem

- zadania zamknięte typu prawda – fałsz,
- test wielokrotnego wyboru,
- dopasowywanie wypowiedzi do ich autorów,
- porządkowanie kolejności zdarzeń na podstawie usłyszanego tekstu,
- dopasowywanie pytań do podanych odpowiedzi.

Przykładowe zadania sprawdzające opanowanie sprawności słuchania

Przykład 1

Wysłuchaj dwukrotnie rozmowy babci oraz wnuczki i zaznacz, które z podanych informacji są prawdziwe (richtig), a które fałszywe (falsch).

Dialog do słuchania:

Enkelin: Oma, sag mal, sind deine Kinder noch klein?

Oma: O nein, Carola, meine Kinder sind schon erwachsen.

Enkelin: Echt?

Oma: Ja, meine Tochter Susanne ...

Enkelin: Susanne ist doch meine Tante!

Oma: Ja, das ist deine Tante. Sie ist Taxifahrerin. Sie arbeitet immer sehr lange. Meine Tochter Anne ...

Enkelin: Tante Anne?

Oma: Ja, Carola, deine Tante Anne ist Polizistin.

Enkelin: Hm, sie ist sehr mutig.

Oma: Ja, und meine Tochter Sabine ist deine Mutter.

Enkelin: Ja, meine Mama! Sie ist Lehrerin – Sportlehrerin.

Oma: Genau. Und meine zwei Söhne sind Ärzte. Das sind deine Onkel.

Enkelin: Aha, Onkel Uwe und Onkel Klaus.

Oma: Uwe ist Tierarzt.

Enkelin: Er hat Tiere sehr gern.

Oma: Und Klaus ist Kinderarzt. Er arbeitet viel.

Enkelin: Oma, du hast aber viele Kinder!

	richtig	falsch
1. Carola ist die Tante von Susanne.	☐	☐
2. Susanne ist die Mutter von Carola.	☐	☐
3. Eine Tante von Carola ist Taxifahrerin.	☐	☐
4. Carola ist Polizistin.	☐	☐
5. Sabine ist Sportlehrerin.	☐	☐
6. Die Mutter von Sabine heißt Carola.	☐	☐
7. Susanne und Anne sind Tanten von Carola.	☐	☐
8. Die Oma hat Tiere gern.	☐	☐
9. Uwe und Tobias sind Onkel von Caroline.	☐	☐
10. Klaus ist der Onkel von Caroline und Kinderarzt.	☐	☐

Przykład 2

Wysłuchaj 3 dialogów i wpisz właściwą odpowiedź (a, b lub c).

Dialogi do słuchania:

Dialog 1:

– Mama, wann kommt Papa zurück nach Hause?

– Na, rate mal, Fritzchen. Papa arbeitet von 9.00 Uhr immer acht Stunden.

– Hm ... Ich weiß, er kommt gleich!

– Hallo, Fritzchen!

– Papa!

Dialog 2:

– Peter, kommst du endlich?! Papa wartet schon draußen.

– Hm ... Wie spät ist es?

– Schon zwölf. Wir fahren gleich los. Oma wartet bestimmt schon.

Dialog 3:

– Sabine, steh doch auf! Das Frühstück ist schon fertig.

– Okay, okay, ich komme gleich runter.

- a. am Morgen
- b. am Mittag
- c. am Nachmittag

Dialog 1: _____

Dialog 2: _____

Dialog 3: _____

Standardowe techniki sprawdzania umiejętności mówienia

- wypowiedź na podstawie materiału graficznego,
- odgrywanie scenek ukierunkowanych na udzielanie i uzyskiwanie informacji,
- prezentowanie przygotowanego wcześniej materiału,
- rozmowa sterowana,
- relacjonowanie wydarzeń na podstawie usłyszanego lub przeczytanego wcześniej tekstu,
- dopasowywanie adekwatnych reakcji językowych do danej wypowiedzi.

Przykładowe zadania sprawdzające opanowanie sprawności mówienia

Przykład 1

Przyjechał do ciebie kolega z Lipska.

- Spytaj go, czym się interesuje i co lubi robić.
- Opowiedz o swoich zainteresowaniach.
- Ustalcie, jak możecie ciekawie spędzić weekend.

Przykład 2

Ordne den Aussagen entsprechende Reaktionen zu.

Przyporządkuj wypowiedziom właściwe reakcje.

1. Hättest du fünf Minuten Zeit für mich?
2. Wann wäret ihr dann zu Hause?
3. Sebastian ist viel zu dick.
4. Was würdest du an meiner Stelle machen?
5. Würdest du mir helfen?

- a. Ich würde ihr die Wahrheit sagen.
- b. Tut mir leid, ich bin schon verspätet.
- c. Aber natürlich. Was soll ich machen?
- d. Erst am Nachmittag.
- e. Mein Bruder hat jetzt eine neue Stelle!
- f. An seiner Stelle würde ich weniger essen und Sport machen.

1. ___ 2. ___ 3. ___ 4. ___ 5. ___

Standardowe techniki sprawdzające umiejętność czytania ze zrozumieniem

- zadania zamknięte typu prawda – fałsz,
- dopasowywanie odpowiedniego tytułu do przeczytanego tekstu (spośród trzech podanych),
- przyporządkowywanie śródtytułów do poszczególnych części tekstu,
- zaznaczanie informacji zawartych w tekście,
- ustalanie kolejności fragmentów tekstu,
- uzupełnianie tekstu z lukami,
- test wielokrotnego wyboru,
- uzupełnianie wywiadu pytaniami, które pasują do kontekstu podanych odpowiedzi,
- wskazywanie miejsca w tekście, z którego pochodzi dana informacja.

Przykładowe zadania sprawdzające opanowanie sprawności czytania

Przykład 1

Jaka jest prawidłowa kolejność opisu dnia Julii? Wybierz prawidłowe rozwiązanie A, B lub C.

1. Ich schreibe Klassenarbeiten, mache Experimente und lerne viel.
2. Ich esse zu Abend, sehe fern, dusche und gehe ins Bett.
3. Ich stehe auf, wasche mich, frühstücke und gehe in die Schule.
4. Ich gehe ins Kino, mache Hausaufgaben und räume auf.

A. 3. 1. 4. 2.   B. 1. 4. 2. 3.   C. 3. 4. 2. 1.

Przykład 2

Przeczytaj poniższy tekst, a następnie przyporządkuj każdemu fragmentowi jeden z nagłówków (a–e). Wpisz odpowiednie litery w oznaczone miejsca. Jeden nagłówek został podany dodatkowo i nie pasuje do żadnego fragmentu.

- a. Die Küche
- b. Das Wohnzimmer
- c. Das Esszimmer
- d. Mein eigenes Zimmer
- e. Das Badezimmer

1. _____
In diesem Raum verbringe ich sehr viel Zeit. Hier schlafe ich, mache meine Hausaufgaben, lese. Hier habe ich auch meinen Computer. Auch meine Gäste bleiben immer in diesem Raum.

2. _____
Der wichtigste Raum in der ganzen Wohnung. Hier herrscht mein Vater. Er kocht hier, backt, mischt, schneidet ... und bereitet ganz tolle Speisen zu.

3. _____
Wir haben nur einen solchen Raum und sind fünf Leute zu Hause. Morgens gibt es also immer Probleme. Jeder muss doch aufs Klo, Zähne putzen, sich waschen oder duschen.

4. _____
Hier trifft sich die ganze Familie am Abend. Wir machen Feuer im Kamin, sprechen, lachen, sehen fern oder hören Musik.

Standardowe techniki sprawdzania sprawności pisania

- tworzenie tekstu na podstawie historyjki obrazkowej,
- tworzenie tekstu na podstawie słów-kluczy,
- pisemne relacjonowanie zdarzeń według przedstawionego planu,
- pisanie listu lub e-maila na podany temat,
- kończenie rozpoczętych tekstów.

Przykładowe zadania sprawdzające opanowanie sprawności pisania

Przykład 1

Was hat Patrick gestern gemacht? Schreibe nach dem vorgegebenen Plan.

Co Patrick robił wczoraj? Napisz według podanego planu.

7.00 Uhr	aufstehen
8.00–14.00 Uhr	Schule
14.30 Uhr	Mittagessen
15.30 Uhr	Schwimmen mit Freunden
17.00 Uhr	Hausaufgaben
19.00 Uhr	Abendessen
20.00 Uhr	Fernsehen
22.00 Uhr	ins Bett bis Mitternacht ein Buch lesen

Przykład 2

Du bist morgen mit einer Freundin verabredet, aber du kannst nicht kommen. Schreibe darüber eine E-Mail an sie und:

- sage, warum du nicht kommst,
- schlage einen anderen Termin vor.

8.4. Ocenianie uczniów z problemami dyslektycznymi

Ocena uczniów ze zdiagnozowanymi problemami dyslektycznymi wymaga odrębnego podejścia i zastosowania specyficznych kryteriów. Ogólne zasady są następujące:

- indywidualne traktowanie ucznia dyslektycznego i stawianie mu wymagań stosownie do jego możliwości,
- w razie potrzeby – ocenianie ucznia na podstawie jego wypowiedzi ustnych,
- w uzasadnionych przypadkach ocenianie prac pisemnych z pominięciem błędów ortograficznych,
- umożliwienie uczniowi kilkakrotnego wysłuchania nagrania lub przeczytania tekstu,
- egzekwowanie od ucznia zadań przygotowanych bądź samodzielnie rozwiązanych w domu,
- umożliwienie uczniom – po rozpatrzeniu indywidualnego przypadku – korzystania z komputera przy wykonywaniu zadań pisemnych.

8.5. Samoocena ucznia

Stymulowanie uczniów do ciągłej refleksji nad przebiegiem i skutecznością procesu uczenia się stanowi integralny element nowoczesnej dydaktyki języków obcych. Umiejętność konstruktywnej samooceny rozwija u uczniów poczucie własnej podmiotowości, a suwerenne dostrzeganie własnych niedociągnięć i braków motywuje dodatkowo do bardziej wyężonej pracy. Pozwala to na osiągnięcie lepszych wyników końcowych, niż przy stosowaniu jedynie zewnętrznych procedur oceniania ze strony nauczyciela.

Dlatego należy zadbać o dostarczenie uczącym się odpowiednich materiałów umożliwiających im sprawną samoocenę, przede wszystkim testów opatrzonych kluczem i opisem skali oceniania. Pozwolą one lepiej usystematyzować i pogłębić zdobytą wiedzę, a tym samym efektywniej przygotować się do testów sprawdzanych przez nauczyciela. Warto też posłużyć się ankietami ewaluacyjnymi po zakończeniu każdej większej partii materiału, skonstruowanymi według kryterium „już umiem” (*can do statement*).

Przykładowa ankieta ewaluacyjna ucznia

Umiem:	dobrze	średnio	słabo
powitać kogoś			
pożegnać się			
zapytać o samopoczucie			
odpowiedzieć, gdy ktoś mnie pyta o samopoczucie			
przedstawić się, podając imię i nazwisko; zapytać kogoś o imię i nazwisko			
podać swój wiek			
zapytać kogoś o wiek			
powiedzieć, skąd pochodzę			
zapytać o pochodzenie			
podać adres i numer telefonu			
zapytać o adres i numer telefonu			
powiedzieć, że czegoś nie rozumiem			
poprosić o powtórzenie			

Przykładowy test samooceny ucznia

I. Verbinde die Satzteile miteinander.

Połącz ze sobą fragmenty, tworząc zdania. ____ / 6 Punkte

Zum Frühstück esse ich oft
Mein Lieblingsgericht sind
Ich möchte zwei Kugeln
Am liebsten trinke ich
Samstags frühstücken wir erst um
Ich esse jetzt nichts, denn

Cola und Wasser.
ich habe keinen Hunger.
Brötchen mit Marmelade.
10.00 Uhr.
Nudeln und Pizza.
Vanilleeis.

II. Ergänze die Tabelle.

Uzpełnij tabelę. ___ / 12 Punkte

die Erdbeere – die Milch – der Löffel – die Pflaume – der Schnittlauch – der Teller – das Messer – der Saft – der Becher – die Zwiebel – der Apfel – die Gabel
--

Obst	Gemüse	Getränke	Geschirr	Besteck

III. Markiere die richtige Verbform.

Zaznacz właściwą formę czasownika. ___ / 6 Punkte

- Kinder ___ den Tisch, bitte!
a. deck   b. deckt   c. decken
- Matthias, ___ jetzt deine Hausaufgaben!
a. mach   b. macht   c. machen
- Mama, ___ noch eine Minute, bitte!
a. warte   b. wartet   c. warten
- Herr Meier, ___ Sie bitte den Apfelkuchen!
a. nimm   b. nehmt   c. nehmen
- Viola und Robert! ___ mir eine E-Mail, bitte!
a. Schreibe   b. Schreibt   c. Schreiben
- Anne, ___ doch noch etwas!
a. iss   b. esst   c. essen

IV. Wer sagt das? Ordne zu.

Kto to mówi? Przyporządkuj. ___ / 10 Punkte

- Das macht 32,40 Euro.
- Wir möchten bitte bestellen.
- Ich nehme eine Zwiebelsuppe.
- Und was nehmen Sie?
- Heute haben wir leckere Torten!
- Möchten Sie etwas trinken?
- Ich hätte gern ein Stück Käsekuchen.
- Guten Abend! Sie wünschen?
- Zum Trinken nehme ich Mineralwasser.
- Was empfehlen Sie heute?

der Gast	der Kellner

V. Trage das passende Verb ein.

Wpisz właściwą formę czasownika. ___ / 6 Punkte

trinkt – möchte – frühstücken – ist – schlafen – wünschen – nimmst
---

- Was _____ Sie?
- Am Wochenende _____ wir lange und _____
_____ ziemlich spät.
- Mein Bruder _____ keine Milch.
- Was _____ du zum Trinken?
- Ich _____ gern eine Pizza „Vulcano“.
- Wiener Schnitzel _____ mein Lieblingsgericht.

Mogłeś/aś otrzymać łącznie 40 punktów.

Sprawdź swój wynik:

36–40 pkt.	bardzo dobry
31–35 pkt.	dobry
25–30 pkt.	dostateczny
21–24 pkt.	dopuszczający
0–20 pkt.	niedostateczny

8.6. Wewnątrzszkolny system oceniania

Ważnym elementem sprzyjającym obiektywizacji stosowanego przez nauczyciela systemu oceniania osiągnięć ucznia powinien być ustalany przez całą radę pedagogiczną danej szkoły w porozumieniu z rodzicami i uczniami oraz przy zachowaniu zasady pełnej jawności przyjętych kryteriów, wewnątrzszkolny system oceniania. Warto pamiętać przy tym o konieczności indywidualnego różnicowania ocen w zależności od uzdolnień i ogólnej postawy ucznia.

Bibliografia

- Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003
- Europejskie portfolio językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2006
- Głowacka, B. Europejskie portfolio językowe – dlaczego warto, w: Języki Obce w Szkole 6/2003, s. 111–114
- Iluk, J. Erzieherische Ziele aus der Sicht neuerer internationaler Fremdsprachencurricula, w: Deutsch als Fremdsprache 1/2000, s. 41–47
- Informator o egzaminie gimnazjalnym z języka niemieckiego przeprowadzanym od roku szkolnego 2008/2009, Centralna Komisja Egzaminacyjna w Warszawie we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi, Warszawa 2007
- Komorowska, H. Metodyka nauczania języków obcych, FRASZKA EDUKACYJNA, Warszawa 2002
- Komorowska, H. Europejski system opisu kształcenia językowego w pracy nauczyciela, w: Języki Obce w Szkole 6/2003, s. 74–80
- Komorowska, H. Sprawdzanie umiejętności w nauce języka obcego: kontrola – ocena – testowanie, FRASZKA EDUKACYJNA, Warszawa 2002
- Myczko, K. Curriculare Konzeptionen für den Deutschunterricht an den polnischen Schulen, w: Deutsch und Auslandsgermanistik in Mitteleuropa. Geschichte – Stand – Ausblicke. Warszawa 1998, s. 421–431
- Myczko, K. Wybrane aspekty oceny i samooceny w nauczaniu języków obcych, w: Neofilolog 18, Poznań 1999, s. 34–40
- Nauczanie języków obcych w zreformowanej szkole: praca zbiorowa pod red. Hanny Komorowskiej, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2000
- Neuner, G., Hufeisen, B. Tertiärsprachen lehren und lernen. Beispiel Deutsch nach Englisch (unter Mitarbeit von Ute Koithan, Anta Kursiša und Nicole Marx), Darmstadt 2001
- Pfeiffer, W. Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki, Wagros, Poznań 2001
- Poluszyński, B. Nauczanie języków obcych w europejskich systemach edukacyjnych na przełomie II i III tysiąclecia, w: Języki Obce w Szkole, numer specjalny: My w Europie 6/2003, s. 85–95
- Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego opublikowana jako załącznik nr 4 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie Podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół
- Stasiak, H. Portfolio – paszport językowy – jeden z elementów autonomii w procesie uczenia się języków obcych, w: Języki Obce w Szkole, 5/2001, s. 3–7
- Stasiak, H. Wybrane psychodydaktyczne uwarunkowania uczenia się i nauczania języków obcych, Wydawnictwo UG, Gdańsk 1992